

YMPÄRISTÖSUUNNITELMAN LAATIMINEN
KVPS TUKENA OY: LLE

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Forssa, Kestävä kehitys

Kevät 2019

Essi Elomaa

Kestävä kehitys
Forssa

Tekijä	Essi Elomaa	Vuosi 2019
Työn nimi	Ympäristösuunnitelman laatiminen KVPS Tukena Oy:lle	
Työn ohjaaja	Sanna Hakkarainen	

TIIVISTELMÄ

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli laatia KVPS Tukena Oy:lle ympäristösuunnitelma. Yrityksellä ei ollut aiempaa ympäristösuunnitelmaa ja ympäristösuunnitelman tavoitteisiin yrityksessä kuului henkilöstön ympäristötietoisuuden parantaminen ja ympäristöä huomioivien toimintamallien yhtenäistäminen eri palveluyksiköiden välillä. Teoriaosiossa on käyty läpi ympäristösuunnitteluun keskeisesti liittyvät käsitteet ja niiden määritelmät, ympäristösuunnittelun päämääriä, kannustimia ja hyötyjä yrityksille sekä ympäristösuunnitelman laatiminen ja sisältö. Lähteinä työssä käytettiin suomenkielisiä teoksia sekä internetlähteitä.

Työssä keskityttiin KVPS Tukena Oy:n toiminnan aiheuttamien haitallisten ympäristövaikutusten selvittämiseen ja kehitysehdotusten laatimiseen haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Tavoitteena oli tehdä ympäristösuunnitelman kehitysehdotuksista mahdollisimman helposti toteutettavissa olevia. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön liittyvä tehdyn työn kuvaus sisältyy myös tähän opinnäytetyöhön.

KVPS Tukena Oy:n toiminnan aiheuttamia haitallisia ympäristövaikutuksia selvitettiin kaksiosaisen alkukartoituksen avulla. Alkukartoituksen tulosten perusteella ympäristösuunnitelma jaoteltiin kuuteen ympäristösuunnitelman osa-alueeseen, jotka ovat ympäristöjohtaminen, hankinnat, siivous ja siivouksessa käytettävät kemikaalit, jätehuolto ja kierrätys, energian- ja vedenkulutus sekä kuljetukset. Jokaisessa ympäristösuunnitelman osa-alueessa käsiteltiin yrityksen nykytilanne sekä tavoitteet ja kehitysehdotukset. Ympäristösuunnitelmaan tyypillisesti kuuluva vastuuhenkilöiden määrittely ja aikataulut tavoitteiden saavuttamiseksi jäivät kuitenkin yrityksen määriteltäviksi. KVPS Tukena Oy:lle löytyi monia erilaisia keinoja toimia vastuullisesti ympäristöä kohtaan.

Avainsanat ympäristösuunnitelma, kestävä kehitys, ympäristönsuojelu, ympäristövaikutukset, ympäristöjohtaminen

Sivut 51 sivua, joista liite 10 sivua

Degree Programme in Sustainable Development
Forssa

Author	Essi Elomaa	Year 2019
Subject	Environmental Plan for KVPS Tukena Oy	
Supervisor	Sanna Hakkarainen	

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to prepare an environmental plan for KVPS Tukena Oy. The company has no previous environmental plan and the aim of this plan was to improve the environmental awareness of the employees and integrate environmentally friendly operating models in different service units. In a theory section, concepts and definitions related to environmental planning were defined. In addition, the theory section discussed, for example, the benefits of environmental planning for companies and the content of environmental plans. All sources used in the thesis were in Finnish.

The focus of the thesis was on identifying the adverse environmental impacts caused by the activities of KVPS Tukena Oy and create development proposals on how to reduce those impacts. The aim was to make the development plans of the environmental plan as easy to deploy as possible.

The adverse environmental impacts caused by the activities of KVPS Tukena Oy were investigated in a two-part initial survey, which included exploration in an operating service unit and an email interview with the development manager. Based on the results of the initial survey, the environmental plan was subdivided into six areas of the environmental plan: environmental management, company purchases, cleaning and cleaning chemicals, waste management and recycling, energy and water consumption and transport. Each part of the environmental plan addressed the current situation in a company and the development proposals for that area.

Keywords Environmental plan, sustainable development, environmental protection, environmental effects, environmental management

Pages 51 pages including appendices 10 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TYÖN TAVOITE	2
2.1	Ympäristösuunnitelman laatiminen KVPS Tukena Oy:lle.....	2
2.2	Tutkimusmenetelmä ja tutkimuskysymykset	2
3	YMPÄRISTÖSUUNNITTELUN TEORIAOSIO	3
3.1	Käsitteiden määrittely	3
3.1.1	Kestävä kehitys	3
3.1.2	Yritys- ja ympäristövastuu	4
3.1.3	Ympäristönäkökohdat ja -vaikutukset.....	5
3.1.4	Ympäristöjohtaminen ja -politiikka	6
3.1.5	Ympäristösuunnitelma	6
3.2	Ympäristösuunnitelmien laatiminen.....	7
3.2.1	Vastuullisen toiminnan kannustimet ja hyödyt.....	7
3.2.2	Ympäristövaikutusten selvittäminen yrityksissä	9
3.2.3	Ympäristösuunnitelmien sisältö	10
4	KVPS TUKENA OY: SSÄ TOTEUTETTU ALKUKARTOITUS.....	10
4.1	KVPS Tukena Oy:n palveluyksiköiden toiminta.....	11
4.2	Alkukartoitus ympäristösuunnitelmaa varten	11
4.2.1	Tutustuminen esimerkkinä toimivaan palveluyksikköön	11
4.2.2	Kehittämisjohtajan sähköpostihaastattelu	14
4.2.3	Ympäristösuunnittelun päämäärät ja tavoitteet KVPS Tukena Oy:ssä .	17
5	KVPS TUKENA OY:N YMPÄRISTÖSUUNNITELMAN OSA-ALUEET	18
5.1	Ympäristöjohtaminen.....	19
5.1.1	Ympäristöjohtamisen nykytilanne.....	19
5.1.2	Kehitysehdotusten laatiminen ympäristöjohtamiselle	20
5.2	Hankinnat	21
5.2.1	Hankintojen nykytilanne.....	22
5.2.2	Kehitysehdotusten laatiminen hankinnoille.....	22
5.3	Siivous ja käytettävät kemikaalit.....	23
5.3.1	Siivous ja käytettävien kemikaalien nykytilanne.....	24
5.3.2	Siivouksesta yleisesti aiheutuvia ympäristövaikutuksia	24
5.3.3	Siivouksen kehitysehdotusten laatiminen.....	24
5.4	Jätehuolto ja kierrätys.....	26
5.4.1	Jätehuollon ja kierrätyksen nykytilanne.....	26
5.4.2	Jätehuollosta aiheutuvia ympäristövaikutuksia yleisesti	27
5.4.3	Kehitysehdotusten laatiminen jätehuollolle ja kierrätykselle.....	27
5.5	Energian- ja vedenkulutus.....	29
5.5.1	Energian- ja vedenkulutuksen nykytilanne	30
5.5.2	Energian- ja vedenkulutuksesta aiheutuvia ympäristövaikutuksia	30
5.5.3	Kehitysehdotusten laatiminen energian- ja vedenkulutukselle.....	31

5.6	Kuljetukset.....	34
5.6.1	Kuljetusten nykytilanne	35
5.6.2	Kuljetuksista yleisesti aiheutuvia ympäristövaikutuksia	35
5.6.3	Kehitysehdotusten laatiminen kuljetuksille	35
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	36
	LÄHTEET	38

Liitteet

Liite 1 KVPS Tukena Oy:n ympäristösuunnitelma

1 JOHDANTO

Ympäristöasioista huolehtiminen yrityksissä ja sen osoittaminen myös yrityksen ulkopuolelle lisää merkitystään jatkuvasti. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia KVPS Tukena Oy:lle ympäristösuunnitelma, yrityksen ympäristöasioiden vastuullisen hallinnan tukemiseen. Ympäristösuunnitelman laatiminen on toimiva keino yritykselle kartoittaa toiminnastaan aiheutuvia ympäristövaikutuksia ja lisäksi kehittää keinoja haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseen. Ympäristösuunnitelman teko sopii hyvin Kestävän kehityksen koulutusohjelman opiskelijan opinnäytetyöaiheeksi, sillä ympäristösuunnitelman laatimisella pääsee käyttämään ja soveltamaan monipuolisesti koulutusohjelmassa opiskeltuja aihealueita.

Tämän opinnäytetyön tilaajana toimiva yritys on KVPS Tukena Oy. Yrityksen toiminnassa noudatetaan yhteiskunnallisen yritystoiminnan kriteerejä, sillä yritys on perustettu merkittävää yhteiskunnallista tarkoitusta varten. Yrityksen asiakasryhmään kuuluvat kehitysvammaiset ja muut erityistä tukea tarvitsevat sekä heidän läheisensä, joille yritys tuottaa ja kehittää monipuolisia palveluita ympäri Suomea. KVPS Tukena Oy tarjoaa palveluita vuosittain liki 1000 asiakkaalleen sekä 100 kunnalle tai kuntayhtymälle. Yritys työllistää lähes 500 sosiaali- ja terveysalan ammattilaista vuosittain.

Tämän opinnäytetyön teoriaosiossa käsitellään erilaisia ympäristösuunnitelmia ja niiden laatimista. Teoriaosiossa avataan muun muassa keskeiset ympäristösuunnitelmiin ja ympäristösuunnitteluun liittyvät käsitteet ja osiossa pohditaan myös ympäristösuunnittelun merkitystä ja hyötyjä yrityksille sekä ympäristösuunnittelun erilaisia osa-alueita. Osiossa pohditaan myös ympäristösuunnitelmalle tyypillisiä sisältöjä ja kuinka ympäristövaikutusten selvittämisen jälkeen voidaan laatia saatujen tulosten perusteella ympäristösuunnitelma.

Tämän opinnäytetyön käytännön osiossa keskitytään soveltamaan teoriaa laatimalla ympäristösuunnitelma KVPS Tukena Oy:lle. Käytännön osuus jakautuu ympäristövaikutusten selvittämiseen eli alkukartoituksen tekemiseen yrityksessä ja alkukartoituksen perusteella KVPS Tukena Oy:lle laadittuihin käytännön kehitysehdotuksiin. Ympäristösuunnitelmille tyypillistä ovat ympäristösuunnitelman aikataulun määrittely ja vastuuhenkilöiden nimeäminen, mutta ne on jätetty yrityksen vastuulle tämän ympäristösuunnitelman perusteella.

2 TYÖN TAVOITE

Ympäristösuunnitelman laatiminen toiminnallisena opinnäytetyönä on liitännäinen työelämään ja siinä laaditaan suunnitelma yritykselle ympäristöasioiden vastuullisen hoitamisen parantamiseksi. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluu myös oleellisena osana tutkimuksen kuvaaminen ja keinot kuinka lopulliseen tuotokseen päädyttiin, joten opinnäytetyössä tehdyn tutkimuksen raportointi on olennainen osa tätä opinnäytetyötä.

2.1 Ympäristösuunnitelman laatiminen KVPS Tukena Oy:lle

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia toiminnallisena opinnäytetyönä KVPS Tukena Oy:lle ympäristösuunnitelma. Ympäristösuunnitelman teko KVPS Tukena Oy:lle valikoitui opinnäytetyöaiheeksi sen myötä, että yrityksestä kysyttiin Hämeen ammattikorkeakoulun Forssan toimipisteeltä mahdollisuutta, että Kestävän kehityksen opiskelija laatisi opinnäytetyönään ympäristösuunnitelman yritykselle.

Ympäristösuunnitelman laatimiselle KVPS Tukena Oy:ssä oli tarvetta, sillä yrityksellä ei ole ennestään lainkaan koko yritystä kattavaa ympäristösuunnitelmaa. Yrityksen yhteiskuntavastuuosuunnitelmassa on kuitenkin sivuttu myös ympäristöasioita. Lisäksi yhtiön yksittäisissä palveluyksiköissä on tehty suunnitelmia esimerkiksi ruokahävikin vähentämiseksi, mutta yritys kaipasi nyt kuitenkin koko yrityksen kattavaa ympäristösuunnitelmaa. Strategiakauden 2016–2020 aikana yksi yrityksen tavoitteista on “vastuu yhteisöistä - vastuullisuus yhteiskunnassa” ja tämän tavoitteen saavuttamiseksi oli tarkoitus laatia yritykselle myös ympäristösuunnitelma. KVPS Tukena Oy:n yhteiskuntavastuuosuunnitelman kolmesta vastuullisuusteemasta yksi on ympäristöasioiden huomiointi.

2.2 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuskysymykset

Ympäristösuunnitelman laatiminen aloitettiin tutustumalla lähdeaineistoihin, joiden perusteella opinnäytetyön teoriaosio on laadittu. Tämän jälkeen selvitettiin alkukartoituksen avulla, millaisia erityisesti haitallisia vaikutuksia yrityksen toiminnalla on ympäristöön tällä hetkellä. KVPS Tukena Oy:llä on yhteensä 35 palveluyksikköä ympäri Suomea, mutta alkukartoituksessa ei tutustuttu näihin kaikkiin vaan esimerkkinä käytettiin Forssassa sijaitsevaa Tukena Lamminrannan palveluyksikköä. Lisäksi alkukartoituksessa haastateltiin yrityksen kehittämisjohtajaa KVPS Tukena Oy:n johdon näkemyksistä ympäristösuunnitelmaan.

Alkukartoituksessa tehtyjen huomioiden myötä päästään myöskin selvittämään keinoja, joilla yritys voisi vähentää haitallisia vaikutuksiaan ympäristöön tulevaisuudessa. Ympäristösuunnitelman kautta pyritään löytämään KVPS Tukena Oy:lle sopivia ja realistisia keinoja toimia vastuullisemmin

ympäristöä kohtaan erilaisten ympäristösuunnitelman osa-alueiden kautta.

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset voidaan liittää suoraan yrityksen nykyiseen tilaan ja yrityksen toiminnasta aiheutuviin ympäristövaikutuksiin sekä parannusehdotusten kehittämiseen tulevaisuutta ajatellen. Tutkimuskysymykset, joihin tällä opinnäytetyöllä pyritään vastaamaan ovat seuraavat:

- Millaiset ovat KVPS Tukena Oy:n ympäristövaikutukset tällä hetkellä?
- Miten KVPS Tukena Oy:ssä voidaan tulevaisuudessa toimia ympäristön kannalta nykyistä vastuullisemmin?

3 YMPÄRISTÖSUUNNITTELUN TEORIAOSIO

Teoriaosiossa keskitytään käymään läpi ympäristösuunnitelmien laatimiseen liittyvät käsitteet ja niiden määritelmät, ympäristösuunnittelun päämäärät sekä kannustimet ja hyödyt yrityksille. Teoriaosiossa käsitellään lisäksi, kuinka ympäristösuunnitelma laaditaan ja mitä ympäristösuunnitelma sisältää.

3.1 Käsitteiden määrittely

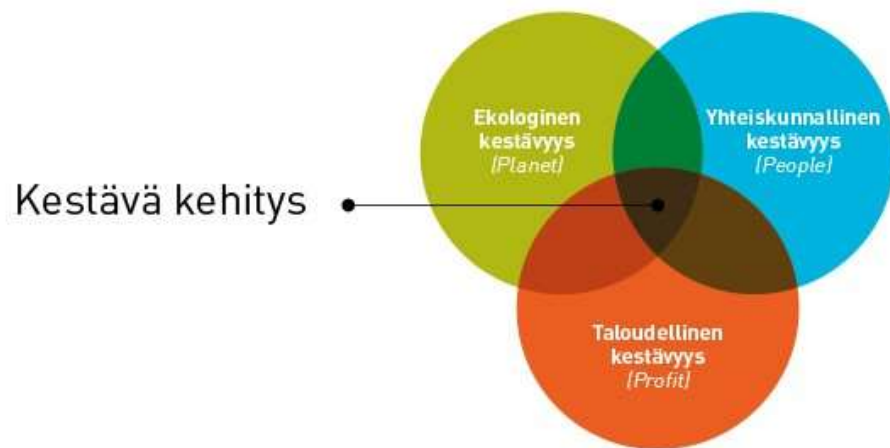
Ympäristösuunnitelman laatimista käsittelevän opinnäytetyön kannalta olennaisia käsitteitä ovat kestävä kehitys, yritys- sekä ympäristövastuu, ympäristönäkökohdat ja -vaikutukset, ympäristöjohtaminen ja -politiikka sekä ympäristösuunnitelma ja ympäristösuunnittelua selittävät käsitteet ympäristöohjelma ja -järjestelmä. Näiden käsitteiden määrittelemisen kautta ympäristösuunnitelman laatimiseen tähtäävät toiminnot ovat ymmärrettävissä.

3.1.1 Kestävä kehitys

Ensimmäisen kerran kestävä kehitys on käsitelty jo 1987 YK:n Brundtlandin komissiossa. Kestävä kehitys voidaan määritellä niin maailmanlaajuisesti, alueellisesti kuin paikallisestikin jatkuvaksi ja ohjatuksi toiminnaksi, jonka tärkein päämäärä on turvata mahdollisuudet hyvään elämään sekä nykyisille että tuleville sukupolville. (Ympäristöministeriö, 2017)

Kestävän kehityksen kolme ulottuvuutta ovat ekologinen, sosiaalinen ja taloudellinen ulottuvuus, jotka muodostavat ihmisten tarpeet ja näiden tarpeiden tyydyttämiseen liittyvät reunaehdot (Rohweder, 2004, s. 15). Ekologinen ulottuvuus liittyy ennen kaikkea luontopääomaan eli muun muassa luonnonvarojen kestäväan käyttöön, nykyisten ympäristöongelmien ratkaisemiseen sekä tulevien ympäristöongelmien ehkäisemiseen. Sosiaalinen ulottuvuus liittyy sosiaaliseen kestävyys eli käytännössä ihmisten

hyvinvointiin. Taloudellinen ulottuvuus taas käsittää taloudellisen pääoman ja taloudelliselta kannalta kannattavan toiminnan, joka kuitenkin ottaa ympäristönäkökulmat ja myöskin sosiaaliset näkökulmat huomioon. Kestävän kehityksen kolme ulottuvuutta esitellään kuvassa 1. Ihmiskeskainen ajattelu toimii perustana kestävälle kehitykselle, sillä sen määritelmäsäkin jo puhutaan ihmisten tarpeista ja reunaehdoista näiden tarpeiden tyydyttämiseksi. (Rohweder, 2004, s. 15)

Kuva 1. Kolme ulottuvuutta (Unilever Food Solutions, n.d.).

Kestävän kehityksen määritelmässä puhutaan sekä nykyisten että tulevien sukupolvien tarpeiden täyttämistä. Määritelmä on kuitenkin tulevaisuuteen suuntautunut ja sen myötä voidaan helposti tarkastella ratkaisuja vain tulevaisuuden näkökulmasta. Kestävään kehitykseen sitoutuneen yhteiskunnan, yrityksen tai yksilön on kuitenkin tarkasteltava ratkaisujaan jo tällä hetkellä siitäkin näkökulmasta, kuinka kestäviä kyseiset ratkaisut ovat pitkällä aikavälillä. Vastuu niin sosiaalisista, taloudellisista kuin ympäristöasioistakin täytyy tuntea jo nyt. (Rohweder, 2004, s. 16)

3.1.2 Yritys- ja ympäristövastuu

Yritysvastuu voidaan määritellä monella eri tavalla, sillä se on monitahoinen kokonaisuus, joka liittyy yrityksen arvoihin sekä myös moraaliin ja etiikkaan (Rohweder, 2004, s. 78). Yrityksen todelliset arvot vaikuttavat merkittävästi siihen, kuinka yritys suhtautuu vastuulliseen toimintaan. Karkeasti voidaan jakaa yrityksen toimintaa ohjaavat arvot taloudellisiin ja eettisiin arvoihin. Näistä taloudelliset arvot liittyvät taloudellisen voiton maksimointiin ja eettiset arvot viittaavat ihmisten käsityksiin siitä mikä on oikein. (Rohweder, 2004, s. 79)

Yritykset voivat vastuullisella yritystoiminnalla edistää liiketoimintaansa, sillä vastuullisuus on yksi kilpailukykytekijä (Sarkkinen, 2006, s. 137). Yritysvastuun voidaan laajimmillaan ajatella liittyvän kaikkiin kestävästä kehityksen osa-alueisiin. Ekologinen ja sosiaalinen vastuu voidaan ottaa

huomioon, kun niille on luotu pohja taloudellisella vastuulla ja kannattavuudella. Kuitenkin ekologinen sekä sosiaalinen vastuu vaikuttavat samalla myös yrityksen tuloksentekoon taloudellisesti. (Rohweder, 2004, s. 77)

Ympäristövastuun voidaan ajatella liittyvän aina kestäväen kehityksen ekologiseen puoleen (Rohweder, 2004, s. 77). Ympäristövastuu voidaan määrittellä siten, että yrityksellä on velvollisuus noudattaa ympäristölainsäädäntöä ja muita erilaisia määräyksiä ja kantaa myös vastuunsa toimintansa ympäristövaikutuksista (Ekroos, 1995, s. 11). Ympäristövastuu sisältää kokonaisnäemyksen yrityksen ydinliiketoiminnan ympäristökuormitusten aiheuttajista (Pohjola, 2003, s. 53).

3.1.3 Ympäristönäkökohdat ja -vaikutukset

Ympäristövaikutuksilla tarkoitetaan ympäristössä tapahtuvia positiivisia tai negatiivisia muutoksia, joita yrityksen tai organisaation toiminnasta aiheutuu. Ympäristövaikutuksia ovat esimerkiksi erilaiset päästöt, saasteet ja ympäristömuutokset. Ympäristövaikutusten kohteena voi olla niin luonto, ihmisten terveys kuin elinolosuhteetkin. (Krabbe, Valtiala & Lausjärvi, 2013, s. 8)

Ympäristövaikutuksilla voidaan käytännössä tarkoittaa kaikkea ihmisen toimintaa, sillä kaikella ihmisen toiminnalla on vaikutusta ympäristöön. Sannalla ympäristövaikutus viitataan usein ympäristöongelmiin eli ihmisen aiheuttamiin haitallisiin vaikutuksiin. Aina kaikki vaikutukset eivät kuitenkaan ole pelkästään negatiivisia vaan ihmisen toiminnalla voi olla myös positiivisia vaikutuksia. Ihmisen aiheuttamat ympäristön muuttamisen vaikutukset palaavat yleensä takaisin ihmiseen. Ihmisten terveyteen vaikuttavia asioita ovat niin hengitysilmä, veden ja ravinnon laatu kuin jopa melu. (Ympäristöosaava.fi, n.d.a)

Ympäristövaikutukset voidaan jakaa suoriin ja epäsuoriin vaikutuksiin. Esimerkkejä suorista ympäristövaikutuksista ovat tehtaan piipusta tai auton pakoputkesta tulevat ilmansaasteet. Epäsuorat ympäristövaikutukset voivat kuitenkin olla jopa paljon merkittävämpiä kuin suorat ja niitä on kaikilla toimialoilla. Esimerkiksi kiinteistöjen lämmitys aiheuttaa hiilidioksidipäästöjä, jotka aiheuttavat ongelmia pidemmällä aikavälillä. Näitä epäsuoria ympäristövaikutuksia ei ole läheskään yhtä helppo tunnistaa ja tiedostaa kuin suoria ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutukset voidaan myös jakaa paikallisiin, alueellisiin tai maailmanlaajuisiin. Usein ympäristövaikutukset eivät jää paikallisiksi vaan ne voivat levitä hyvinkin laajalle alueelle. (Ympäristöosaava.fi, n.d.a)

Ympäristönäkökohdilla tarkoitetaan kaikkia niitä yrityksen toiminnan kohtia, jotka voivat vaikuttaa ympäristöön. Kun tarkoituksena on tunnistaa yrityksen ympäristönäkökohtia, tulee huomioida aikaisemmat ja tulevat ympäristövaikutukset nykyisten ympäristövaikutusten lisäksi. (Pesonen, Härmäläinen & Teittinen, 2005, s. 22–23)

3.1.4 Ympäristöjohtaminen ja -politiikka

Ympäristöjohtamisessa on tarkoituksena, että kaikessa yrityksen tai yhteisön toiminnassa ja päätöksenteossa otetaan huomioon ympäristönsuojelliset tavoitteet. Ympäristöjohtamisella pyritään ennen kaikkea edistämään toiminnan ekotehokkuutta ja vähentämään tuotteiden ja palveluiden aiheuttamia ympäristöhaittoja niiden koko elinkaaren aikana. (Ympäristö.fi, 2016a)

Tehokkaalla ympäristöjohtamisella yrityksissä on monenlaisia hyötyjä. Toiminnan laadun ja tehokkuuden kehittäminen sekä toiminnasta aiheutuvien haitallisten ympäristövaikutusten vähentäminen hyödyntävät yrityksen toimintaa. Muita hyötyjä ovat esimerkiksi ympäristötietoisuuden parantaminen, yhteistyön lisääntyminen sekä ympäristötiedotuksen tehostuminen. Viranomaisten asettamiin ympäristövaatimuksiin voidaan myös vastata entistä tehokkaammin. (Sarkkinen, 2006, s. 119)

Ympäristöjohtamiseen on monia erilaisia välineitä, joilla ympäristöjohtamista voidaan yrityksessä tai yhteisössä toteuttaa. Tällaisia käytännön välineitä ovat esimerkiksi erilaiset ympäristöjärjestelmät, -standardit, -indikaattorit ja -laskennat. Kaikkein tunnetuimpia ympäristöjohtamisen välineitä ovat ISO 14001 -standardiin ja EMAS-asetukseen perustuvat ympäristöjärjestelmät. (Ympäristö.fi, 2016a)

Yrityksen ympäristöpolitiikassa asetetaan yrityksen ympäristötoiminnan periaatteet ja esitellään mitä yritys haluaa ympäristöhallinnallaan saavuttaa. Ympäristöpolitiikka antaa myös kuvan yrityksen arvoista ja asenteista ympäristöasioissa. Ympäristöpolitiikan laatiminen kuuluu yrityksen ylimmän johdon vastuulle ja johdon sitoutuminen osoitetaan yleensä allekirjoittamalla ympäristöpolitiikka. Johdon sitoutuminen on ympäristöpolitiikan kannalta erittäin tärkeää. Lisäksi ympäristöpolitiikan täytyy olla yritykselle sopiva ja siinä on myös osoitettava sitoutuminen jatkuvaan parantamiseen ja lainsäädännön noudattamiseen. Ympäristöpolitiikka on yrityksessä perustana ympäristöpäämäärien ja -tavoitteiden asettamisessa. (Pesonen, ym. 2005, s. 45–46)

3.1.5 Ympäristösuunnitelma

Ympäristösuunnitelman määrittelemine ei ole aivan yksiselitteistä, sillä esimerkiksi eri yrityksillä ja muilla toimijoilla on omat tapansa laatia ympäristösuunnitelma. Ympäristösuunnitelman teko kuuluu kuitenkin osaltaan yrityksen ympäristöohjelmaan tai ympäristöjärjestelmän luontiin. Ympäristösuunnitelmalle itsessään ei löytynyt tarkkaa määritelmää, mutta ympäristöohjelman sekä ympäristöjärjestelmän määrittelyllä voidaan avata myös ympäristösuunnitelmaa itsessään.

Ympäristöohjelma sisältää jatkuvan parantamisen periaatteiden mukaisesti tavoitteet ympäristövastuun toteuttamiseksi ja yrityksen

ympäristösuorituskyvyn erilaisten tekijöiden yksityiskohtaisen määrittelyn. Ympäristöohjelma on toimintasuunnitelma, jolla pyritään ympäristöasioiden tason parantamiselle. Ympäristöohjelman tarkoitus on siis yhdistää ympäristöstrateginen toiminta osaksi operatiivista toimintaa ympäristöpolitiikan määrittelyjen tavoitteiden mukaisesti yrityksessä. (Pohjola, 2003, s. 53)

Ympäristöjärjestelmän perustarkoituksena on ohjata yritystä, jotta yritys ottaisi ympäristöasiat kattavasti huomioon ja lisäksi parantaisi ympäristömyönteisen toiminnan tasoa omassa toiminnassaan jatkuvasti. Yksinkertaisuudessaan ympäristöjärjestelmän avulla selvitetään aluksi yrityksen toimintaan ja tuotteisiin liittyvät ympäristövaikutukset ja pohditaan, miten näihin voidaan vaikuttaa. Seuraavaksi toteutetaan suunnitellut toimenpiteet ja seurataan, muuttuuko toiminta ympäristövaikutusten osalta paremmaksi. (Lumijärvi & Kela, 2000, s. 7)

3.2 Ympäristösuunnitelmien laatiminen

Yritysten toimintaympäristön tärkeä osa ovat ympäristöasiat ja ympäristöasioihin kiinnitetään yhä enemmän huomiota. Tähän on monia syitä, joista merkittävimpiä ovat esimerkiksi kiristyvä lainsäädäntö sekä asiakkaiden ja muidenkin sidosryhmien vaatimukset. (Pesonen, ym. 2005, s. 9)

Ei voida määritellä vain yhtä oikeaa tapaa tehdä yritykselle ympäristösuunnitelmaa, sillä tapoja niin kuin yrityksistäkin on hyvin monia erilaisia. Riippuu aina yrityksestä, millainen ympäristösuunnitelma on yritykselle toimivin ratkaisu. Eri yrityksillä saattaa myös olla keskenään hyvin erilaiset toiveet ympäristösuunnitelmalle ja erilaiset ympäristösuunnitelman osa-alueet voidaan kokea eri yrityksissä tärkeimmiksi. Kaikille ympäristösuunnitelmille on kuitenkin yhteistä se, että niiden avulla on tarkoitus selvittää yrityksen toiminnasta aiheutuvia ympäristövaikutuksia ja sen myötä myös laatia tavoitteita, joilla yritys voisi vähentää yrityksen toiminnasta aiheutuvia haitallisia ympäristövaikutuksia.

3.2.1 Vastuullisen toiminnan kannustimet ja hyödyt

Ympäristöjärjestelmän rakentamisella pyritään aina jatkuvaan parantamiseen ja sen myötä ympäristönsuojelun tason paranemiseen. Edellä mainittujen hyötyjen lisäksi oikein rakennetulla ympäristöjärjestelmällä voidaan saavuttaa muitakin hyötyjä. (Pesonen, ym. 2005, s. 9)

Kannustimet, jotka edistävät yritysten kestävästä kehityksestä mukaista toimintaa, voivat olla niin taloudellisia, julkishallinnollisia, sidosryhmälähtöisiä kuin eettisiäkin. Kun analysoidaan yritysten vastuullista toimintaa, on aina lähdettävä liikkeelle siitä, että taloudelliset kannustimet vaikuttavat aina yritysten päätöksentekoon. Yritysten perimmäinen päämäärä on kuitenkin kannattava liiketoiminta, joten on perusteltua pohtia, voidaanko

kestävää kehitystä edistävälle vastuulliselle toiminnalle löytää taloudellista kannattavuutta koskevia perusteita. (Rohweder, 2004, s. 81)

Joitakin taloudellisia kannustimia kuitenkin on, joilla taloudellista kannattavuutta voidaan joissain tapauksissa lisätä. Yrityksen imagon kannalta sosiaalisesti tai ympäristön kannalta vastuullisesti toimiminen voi lisätä nimitään tuotteiden kysyntää. Kustannustehokkuudella voidaan nostaa yrityksen kannattavuutta samalla, kun säästetään luontoa. Myös sosiaaliin näkökohtiin panostamalla voidaan vaikuttaa kannattavuuteen pitkällä aikavälillä, kun henkilöstön yleinen hyvinvointi ja yritykseen sitoutuminen paranee. Yrityksen taloudelliseen tulokseen saattaa siis vaikuttaa positiivisesti kestävän kehityksen mukainen vastuullinen toiminta. (Rohweder, 2004, s. 82) Taloudellista hyötyä yritykselle kertyy myös suoraan vähentämällä ja ehkäisemällä sellaisia päästöjä ja ympäristöhaittoja, joista yritys joutuisi taloudelliseen vastuuseen (Pesonen, ym. 2005, s. 13).

Kannustimista tietyllä lailla pakottavimpina keinoina tulevat julkishallinnolliset kannustimet. Valtiovallan asettamat lait ja asetukset ohjaavat yrityksen vastuullista toimintaa esimerkiksi Suomessa hyvinkin tarkkaan. Lainsäädännön kautta on Suomessa toteutettu kaikki kansainväliset sopimukset sekä EU:n säädökset kestävästä kehityksestä. (Rohweder, 2004, s. 83) Suomen perustuslaissakin jo todetaan, että vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille (Suomen perustuslaki 731/1999 § 20). Tarkemmin vastuuseen ympäristöstä keskitytään ympäristölaissa ja myöskin jätelailla on oma osuutensa ympäristöasioissa.

Julkishallinnollisiin kannustimiin kuuluvat lakien ja säädösten lisäksi myös taloudellinen ja informatiivinen ohjaus. Näistä yleisin keino on tietysti verotus. Informatiivinen ohjaus on noussut erilaisten perinteisten lakeihin, asetuksiin ja verotukseen perustuvan ohjauksen rinnalle, koska on alettu uskoa, että vapaaehtoinen ohjaus motivoisi yrityksiä pakkokeinoja paremmin. Tämä johtuu muun muassa siitä, että nykyään niin yritysasiakkaat, kuluttajat kuin kansalaisjärjestötkin ovat kiinnostuneita yrityksen vastuullisesta toiminnasta ja yritykset ovat tämän takia halukkaampia toimimaan vastuullisesti. Toisaalta joissain yrityksissä julkishallinnolliset kannustimet ovat ainoita, joita he toteuttavat, joten vastuu kestävän kehityksen toteuttamisesta liittyy näissä yrityksissä pelkästään valtiovallan asettamien lakien noudattamiseen ja verojen maksamiseen. (Rohweder, 2004, s. 83-84)

Sidosryhmälähtöiset kannustimet ovat nousseet merkittävään asemaan nykypäivänä. Sidosryhmien kuten yritysasiakkaiden ja kuluttajien kiinnostus yritysten vastuullista toimintaa vastaan on kasvanut ja samaan aikaan tietoa on myös mahdollista saada entistä helpommin yrityksen toiminnasta. Sidosryhmälähtöinen ajattelu on lisännyt vastuullisen toiminnan pitämistä taloudellisena markkinavoimien kasvavan merkityksen ja yritystoiminnan yhä suuremman läpinäkyvyyden vuoksi. (Rohweder, 2004, s. 86-87)

Kannustimista eettisiä kannustimia omaavalla yrityksellä on taloudellisen kannattavuuden lisäksi myös muita päämääriä, jotka perustuvat yrityksen omiin arvoihin ja mahdollisesti haluun kantaa vastuuta ihmisistä ja ympäristöstä. Jotta yritys voi kantaa eettistä vastuuta on edellytyksenä, että tasapainoisen taloudellisen ajattelun lisäksi myös eettisillä arvoilla ohjataan toimintaa. Julkishallinnollinen ohjaus saattaakin antaa suunnan kestäväen kehityksen mukaiselle vastuulliselle toiminnalle, mutta yhä useammat yritykset allekirjoittavat myös jonkinlaiset eettiset arvot. (Rohweder, 2004, s. 88)

3.2.2 Ympäristövaikutusten selvittäminen yrityksissä

Yrityksen ympäristöasioiden hallinnan nykytila selvitetään ennen kuin voidaan ruveta suunnittelemaan tai kehittämään ympäristöasioita jatkossa (Lumijärvi & Kela, 2000, s. 9). Ympäristöasioita voidaan kehittää järjestelmällisesti vasta, kun on tunnistettu yrityksen toiminnasta aiheutuvat ympäristövaikutukset. Yrityksen ympäristönäkökohdilla tarkoitetaan niitä yrityksen toiminnan osia, joista aiheutuu tai voi aiheutua ympäristövaikutuksia. Yleensä keskitytään vain kielteisiin ympäristövaikutuksiin, mutta on tärkeää ottaa myös myönteiset ympäristövaikutukset huomioon. (Pesonen, ym. 2005, s. 20)

Alustava ympäristökatselmus ympäristövaikutusten selvittämiseksi pyrkii muodostamaan perusteellisen kuvan yrityksen ympäristöasioiden hoidon tasosta. Ympäristökatselmuksen perusteella pyritään saamaan selville mitä ympäristövaikutuksia toiminnasta seuraa, mitä toimenpiteitä ympäristövaikutusten pienentämiseksi on jo tehty ja missä asioissa yrityksen toiminnassa on vielä parantamisen varaa. Katselmus voidaan toteuttaa monella eri tavalla, mutta sopivia keinoja ovat esimerkiksi erilaiset tarkastuslistat, haastattelut, tarkastukset paikan päällä, mittaukset tai aiempien katselmusten tulosten tarkastelu. (Pesonen, ym. 2005, s. 41-42)

Aluksi määritetään ympäristönäkökohdat ja arvioidaan niihin liittyvät ympäristövaikutukset. Ympäristönäkökohdista pyritään erottamaan ne kohdat, joista seuraa merkittävimmät ympäristövaikutukset. Kun tunnistetaan merkittävimpiä ympäristönäkökohtia pitää huomioida esimerkiksi päästöt ilmaan ja veteen, jätteiden käsittely, raaka-aineiden ja luonnonvarojen käyttö sekä muut paikalliset ympäristövaikutukset. Pitää pyrkiä tunnistamaan kaikki erilaiset ympäristövaikutukset, olivatpa ne paikallisia, alueellisia tai maailmanlaajuisia laajuudeltaan. Jokaisen yrityksen on lisäksi pystyttävä arvioimaan oman toimintansa laajuuden ja luonteen mukaan ympäristövaikutustensa tärkeysjärjestyksen. (Pesonen, ym. 2005, s. 23)

Ympäristövaikutusten selvittämiseen on myös olemassa erilaisia mittareita, joilla voidaan seurata eri osa-alueiden ympäristövaikutuksia. Raaka-aineiden käyttöä voidaan helposti seurata ostotilastoista. Jätteiden seurantaan käytettäviä mittareita ovat esimerkiksi jätemäärät jätelajeittain,

jätetehokkuus eli kuinka paljon jätteitä syntyy ostettua raaka-ainetta kohden ja lisäksi voidaan tarkastella jätteiden kierrätysastetta. Energiankulutusta on myös helppo seurata energiayhtiön laskutustiedoista. (Pesonen, ym. 2005, s. 34)

3.2.3 Ympäristösuunnitelmien sisältö

Ympäristösuunnitelmaan määritellään ympäristöpäämäärät ja -tavoitteet, jotka perustuvat ympäristökatselmuksessa selvitettyihin ympäristönäkökohtiin, yrityksen toiminnasta aiheutuviin ympäristövaikutuksiin sekä yrityksen ympäristöpolitiikkaan. Resurssiensa mukaisesti yrityksen on valittava ne ympäristönäkökohdat, joihin se haluaa ensisijaisesti keskittyä. Ympäristönsuojelun konkreettiseen parantamiseen voidaan ryhtyä ympäristöpäämäärien ja -tavoitteiden avulla. (Pesonen, ym. 2005, s. 49)

Ympäristöjärjestelmissä voidaan yleisesti ottaen erottaa kahdentasoisia päämääriä, joista päämäärät ovat yleisluontoisia ja niistä on johdettu tarkempia tavoitteita. Päämäärät ovat yleensä pitkälle aikavälille asetettuja koko yrityksen tasolle määriteltyjä pyrkimyksiä, joihin yritys pyrkii ympäristöasioissaan. Päämäärillä ei aina ole välttämättä tarkkaa aikataulua ja joissain yrityksissä ympäristöpäämäärät onkin esitetty ympäristöpolitiikan osana. Ympäristötavoitteet ovat yksityiskohtaisempia vaatimuksia, jotka on johdettu ympäristöpäämääristä. Ympäristötavoitteista kerrotaan tarkasti, kuinka tavoitteeseen päästään ja niiden tulisi olla määrällisiä sekä aikatauluun sidottuja. Ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi on määriteltävä myös vastuuhenkilöt. Tavoitteet voivat myös koskea vain osaa yrityksestä, mutta yksiköllä voi tietysti olla myös sellaisia tavoitteita, jotka koskevat yritystä kokonaisuudessaan. (Pesonen, ym. 2005, s. 49-52)

4 KVPS TUKENA OY: SSÄ TOTEUTETTU ALKUKARTOITUS

Tämän opinnäytetyön tilaajana toimivalla yrityksellä eli KVPS Tukena Oy:llä ei ole lainkaan aiempaa koko yrityksen kattavaa ympäristösuunnitelmaa. Tästä syystä ei ollut tarpeen erityisesti huomioida aiempia suunnitelmia vaan ympäristösuunnitelman laatiminen voitiin aloittaa tekemällä yrityksen toiminnasta aiheutuvien ympäristövaikutusten selvittämiseen tähtäävä alkukartoitus. Alkukartoituksen tekemiseksi oli kuitenkin aluksi perehdyttävä siihen, millaista tilaajana toimivan yrityksen eli KVPS Tukena Oy:n toiminta on ja tämän kautta oli mahdollista lähteä pohtimaan millaisia erilaisia ympäristövaikutuksia yrityksen toiminta saattaa ympäristössä aiheuttaa.

4.1 KVPS Tukena Oy:n palveluyksiköiden toiminta

KVPS Tukena Oy muodostaa yhdessä Kehitysvammaisten palvelusäätiön kanssa KVPS konsernin. KVPS Tukena Oy:n tarkoituksena on huolehtia laadukkaista ja jatkuvista palveluista kehitysvammaisille ja muille tukea tarvitseville. Yrityksen tuottamat palvelut kuuluvat pääsääntöisesti kunnan järjestelyvastuulle ja KVPS Tukena Oy valikoituu palveluntuottajaksi kilpailutuksien sekä maksusitoumuksien kautta. Yrityksen tarkoituksena ei ole tehdä voittoa tai maksaa Kehitysvammaisten palvelusäätiölle osinkoja, vaikka säätiö omistaakin kaikki KVPS Tukena Oy:n osakkeet. (Tukena, n.d.)

KVPS Tukena Oy:n toiminta jakautuu useisiin palveluyksiköihin ympäri Suomea. Palveluyksiköiden palveluvalikoima on kehitetty alueellisten tarpeiden pohjalta ja yhteistyössä sekä kuntien että muiden toimijoiden kanssa. Palvelut perustuvat asiakkaiden, kuntien sekä muiden yhteistyötahojen kanssa solmittuihin sopimuksiin. Palvelut tuotetaan sekä Kehitysvammaisten Palvelusäätiön että muiden toimijoiden omistamissa tiloissa eri puolilla Suomea. KVPS Tukena Oy:llä ei ole omia kiinteistöjä vaan toiminta tapahtuu pelkästään vuokratiloissa. (Tukena, n.d.)

KVPS Tukena Oy:n palveluyksiköiden tarjoamia palveluita ovat muun muassa erilaiset tuetut asumispalvelut, henkilökohtaisen avun palvelut, työhönvalmennus- ja työtoimintapalvelut, päivätoimintapalvelut sekä avohuollon ohjaus. Yhteensä erilaisia palveluyksiköitä on 35 ja niistä yhteensä 21 tarjoaa erilaisia asumispalveluja. Yritys tarjoaa palveluita vuosittain liki 1000 asiakkaalleen sekä 100 kunnalle tai kuntayhtymälle ja yritys työllistää lähes 500 sosiaalialan sekä terveysalan ammattilaista. Lisäksi ulkoiset toimijat hoitavat osan KVPS Tukena Oy:n toiminnoista. Tällaisia toimintoja ovat mm. ateria-, siivous- ja vartiointipalvelut. Alihankkijoiden työn tekemisestä ja lopputuloksen laadusta KVPS Tukena Oy vastaa kuitenkin kuin omasta toiminnastaan. (Tukena, n.d.)

4.2 Alkukartoitus ympäristösuunnitelmaa varten

Ympäristösuunnitelman laadinta aloitettiin kartoittamalla KVPS Tukena Oy:n tilannetta sen toiminnasta aiheutuvien erilaisten ympäristövaikutusten osalta tällä hetkellä. Alkukartoitus yrityksessä toteutettiin kahdessa osassa tarkastelemalla ensin esimerkkinä tiettyä yrityksen palveluyksikköä sekä toisessa osassa sähköpostihaastattelemalla yrityksen kehittämisjohtajaa Minna Hyväristä. Näin voitiin saada monipuolisesti tietoa KVPS Tukena Oy:n toiminnasta ja toiminnan aiheuttamista ympäristövaikutuksista.

4.2.1 Tutustuminen esimerkkinä toimivaan palveluyksikköön

Esimerkkinä toimivaan palveluyksikköön tutustuminen tapahtui keskiviikkona 23.01.2019 yrityksen Forssan toimipisteellä Tukena Lamminrannassa. Tukena Lamminranta toimii kuten useimmat KVPS Tukena Oy:n

palveluyksiköt eli vuokralla Kehitysvammaisten Palvelusäätiön kiinteistössä. Tukena Lamminrannan käytössä oleva kiinteistö on valmistunut käyttöön vuonna 2009. Palveluyksikköön tutustuminen tapahtui palveluyksikön esimiehen Elina Eskola-Rantasen johdolla. Palveluyksikön esimies myös ohjasi kysymään tiettyjä kiinteistöön liittyviä asioita Johanna Valentolta, joka toimii Kehitysvammaisten palvelusäätiöllä teknisenä isännöitsijänä.

Tukena Lamminrannan toimenkuvaan kuuluu ympärivuorokautisen tehostetun palvelun tarjoaminen yhteensä viidelletoista erityistä tukea tarvitsevalle aikuiselle. Rakennus muodostuu yhteensä kolmesta viiden asukkaan kotiryhmästä, joissa on jokaisessa yhteinen tupakeittiönsä. Kotiryhmissä sijaitsevat myös jokaisen asukkaan vuokra-asunnot, joihin kuuluvat huone ja alkovi tai varastotilaa sekä pesuhuone. Osassa asunnoista on myös minikeittiö. Asukkaiden yhteiskäytössä ovat sauna-, pesuhuone- ja pyykinhuoltotilat. Lisäksi kiinteistössä on muutamia toimistohuoneita sekä henkilökunnan käytössä olevat keittiötilat.

Palveluyksikköön tutustuminen aloitettiin jätteisiin ja kierrätykseen liittyvistä asioista. Kiinteistön pihalla on kierrätysastiat keräyspaperille, keräyslasille, pienmetallille, sekajätteelle, energijakeelle, keräyskartongille sekä biojätteelle. Keräyslasille, pienmetallille sekä biojätteelle on 140 litran astiat ja keräyspaperille, keräyskartongille sekä energijakeelle on 360 litran astiat. Sekajätteelle on kolme 360 litran astiaa. Kuvassa 2. esitellään Tukena Lamminrannan jäteastioita. Palveluyksikön esimiehen mukaan palveluyksikössä lajitellaan kaikki muu kierrätyskelpoinen jäte erikseen paitsi muovi. Muovin keräysastiaa ei ole erikseen yrityksen pihapiirissä eikä sitä myöskään kerätä erikseen ja toimiteta muovin kierrätyspisteelle muualle. Muovi lajitellaan yrityksessä siis energijätteeseen.

Kuva 2. Tukena Lamminrannan jäteastioita.

Tukena Lamminrannan sisätiloissa on ulkoa sijaitsevia jäteastioita vastaavat pienemmät astiat, joissa oli selkeät ohjeistukset mitä mihinkin jäteastiaan kuuluu laittaa. Kierrätysastiat sijaitsivat henkilökunnan keittiössä sekä asukkaiden kotiryhmien tupakeittiöissä. Asukkaiden huoneissa ei ollut erillisiä kierrätysastioita.

Tukena Lamminrannan pihalla olevien kierrätysastioiden määrästä pystyi pääättelemään, että sekajätettä tulee yrityksessä runsaasti, vaikka yrityksellä onkin laajat kierrätysmahdollisuudet. Isoimpana sekajätteen määrää lisäävänä yksittäisenä tekijänä mainittiin vaipat, sillä kaikilla toimipisteen asukkailla on ne käytössään. 15 asukkaalta tulee jo pelkästään päivässä runsaasti sekajätettä tämän takia. Myös muita kertakäyttöisiä hygieniatuotteita kuluu runsaasti. Energiaa tulee myös runsaasti, koska muovia ei erikseen kerätä ja energijakeen kierrätysastia olikin hyvin täynnä palveluysikköön tutustuttaessa.

Palveluysikön energiaa kuluttaviin laitteisiin kuuluvat pyykinpesukoneet, kuivauskoneet ja kuivaushuoneen puhallin, astianpesukoneet, jääkaapit ja pakastimet sekä muutama tietokone, jotka ovat kaikki käytössä päivittäin. Laitteet ovat päällä silloin kun ovat käytössä ja tietokoneet yleensä valmiustilassa. Suurin osa tulostettavaa paperia vaativista toimista hoidetaan sähköisesti paperin kulutusta säästäen. Yksi palveluysikön suurimmista energiaa kuluttavista toimista on sähkösauna, jota lämmitetään jopa kuusi kertaa viikossa ja sauna on kerrallaan päällä noin 2 tuntia. Veden kulutusta lisää erilaisten pyykin- ja astianpesulaitteiden lisäksi se, että päivittäin pestään vähintään yksi asukas.

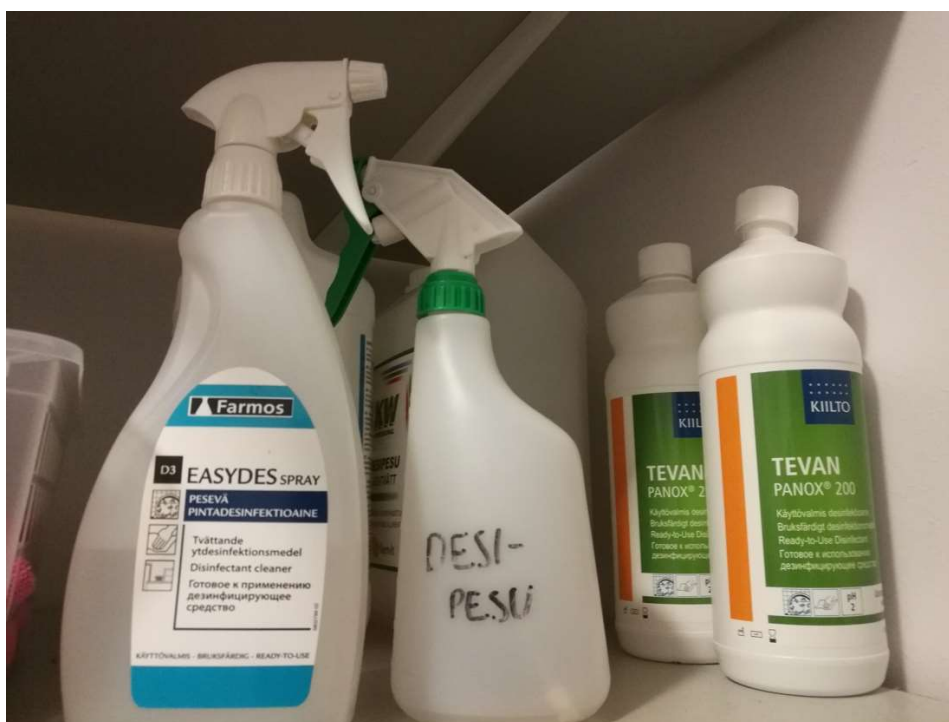
Palveluysikön sisälämpötila suurimmassa osassa kiinteistöä eli sekä asukkaiden asunnoissa että kotiryhmien yleistiloissa oli 23 astetta. Kiinteistön lämmitys hoituu lattialämmityksellä ja lämmitysmuotona on kaukolämpö. Ilmanvaihto kiinteistössä on koneellinen. Edellisen kesän helteet olivat olleet todella ongelmalliset rakennuksessa.

Valaistuksessa Lamminrannan palveluysikössä oli todella paljon vaihtoehtoja, millaista valaistusta voidaan käyttää missäkin tilanteessa. Käytävissä valoista voi käyttää kerrallaan esimerkiksi vain joka toista valaisinta. Valaistuksesta myös huolehditaan pääsääntöisesti, että valaistusta ei ole esimerkiksi öisin turhaan päällä. Valaistuksen automaattiohjauksen mahdollisuuksia ei ole kartoitettu esimerkiksi valojen automaattiseen sammumisen tai liiketunnistimien hyödyntämistä. Kattovalaisimet ovat loisteputkivalaisimia. Monessa tilassa ei ollut päiväsaikaan valoja päällä lainkaan vaan hyödynnettiin isoista ikkunoista tulevaa luonnonvaloa. Erilaisia koristevaloja oli myös käytössä runsaasti ympäri kiinteistöä.

Lamminrannan palveluysikössä kuljetaan kävellen aina mahdollisuuksien mukaan ja muulloin käytetään taksia. Asumisyksikön etuna on sekä terveyskeskuksen että päivittäistavarakaupan läheisyys, jonne kumpaankin

voidaan asukkaiden kanssa kulkea kävellen. Palveluyksikön ruokahuolto toimii siten, että keskuskeittiöltä tulee valmiina annoksina lämpimät lounaat ja päivälliset asukkaille. Osalla asukkaista letkuruokinta. Aamu-, väli- ja iltapalat hoidetaan kotiryhmissä asukkaiden toiveiden mukaan. Asukkaiden kanssa käydään lähellä sijaitsevassa päivittäistavarakaupassa, jossa asukkaat saavat valita haluamiaan tuotteita näille ruokailuille.

Kiinteistön siivouksesta vastaa RTK kolmesti viikossa, mutta asukkaiden huoneiden siistimisessä auttavat työntekijät asukkaita. Siivouksessa Tukena Lamminrannassa käytettäviä pesuaineita esitellään kuvassa 3. Siivousta varten oli käytössä monipuolinen valikoima erilaisia pesu- ja puhdistusaineita, joissa osassa oli havaittavissa erilaisia ympäristömerkintöjä ja osassa ei.

Kuva 3. Tukena Lamminrannassa käytössä olevia pesuaineita.

4.2.2 Kehittämisjohtajan sähköpostihaastattelu

Palveluyksikköön tutustumisen lisäksi oli tarpeen saada selville yrityksen johdon yleisiä näkemyksiä ympäristösuunnitelmasta. KVPS Tukena Oy:n kehittämisjohtaja Minna Hyvärinen vastasi sähköpostin välityksellä kysymyksiin yrityksen toiveista ympäristösuunnitelmalle sekä yrityksen nykyisestä toiminnasta aiheutuvista ympäristövaikutuksista. Seuraavissa kappaleissa on kerrottu vastausten perusteella yrityksen nykyisestä tilanteesta.

KVPS Tukena Oy:lle ei ole erikseen muotoiltu ympäristöpolitiikkaa. Yksi yrityksen strategisista tavoitteita on kuitenkin ”vastuu yhteisöistä – vastuullisuus yhteiskunnassa”. Tämän perusteella yrityksessä on laadittu yhteiskuntavastuusuunnitelma, jonka toteutumista yrityksessä seurataan. Osana

tätä yhteiskuntavastuusuunnitelmaa on tarkasteltu myös ympäristöasioita, mutta ympäristösuunnitelma halutaan nyt täydentämään tätä yhteiskuntavastuusuunnitelmaa. Yrityksen johtoryhmä seuraa ja arvioi yhteiskuntavastuusuunnitelman toteutumista ja tämän myötä myös ympäristöasioita osana sitä.

Yrityksen toiveisiin kuuluu, että koko yrityksen kattavalla ympäristösuunnitelmalla saataisiin lisättyä ympäristötietoisuutta eri palveluyksiköissä sekä myös luotua ja yhtenäistettyä ympäristöä huomioivia toimintamalleja palveluyksiköiden välillä. Ympäristösuunnitelmaa on tarkoitus hyödyntää pääsääntöisesti yrityksen omassa käytössä, mutta sen laatimisesta ja toteutumisesta viestitään mahdollisesti myös asiakkaille kuten palvelua tilaaville kunnille ja mahdollisesti ympäristösuunnitelmaa hyödynnettäisiin myös osana yrityksen ulkoista viestintää.

Koko yrityksessä ohjaus ympäristön huomioimiseksi ja ympäristön kannalta kestäväällä ja vastuullisella tavalla toimimiseksi on ollut melko vähäistä. Yhtiötasolla ei ole myöskään nimetty ympäristöasioista vastaavaa henkilöä. Yksikkötasolla vaihtelua on suuresti, sillä yksikkötasolla palveluyksikön esimies vastaa yksikkönsä toiminnasta ja tällöin myös ympäristöasioiden huomioimisesta yksikön toiminnassa. Joissakin palveluyksiköissä on erikseen nimetty ympäristöasioista vastaava henkilö, mutta näin ei ole toimittu kaikissa palveluyksiköissä ja erityistä koulutusta ympäristöasioista vastaavan henkilön tehtäviin ei ole myöskään järjestetty. Ympäristöasioihin liittyvää koulutusta ei ole henkilöstölle myöskään järjestetty. Henkilökunnan perehdytysohjelmassa on kuitenkin otettu huomioon palvelua tuottavan henkilöstön opastus talotekniikkaan, sillä se on keskeisin energiankulutukseen vaikuttava tekijä.

Yrityksen henkilöstöllä on mahdollisuus esittää suoraan omalle esimiehelleen kysymyksiä, huolenilmauksia ja kehitysehdotuksia. Palautetta voi myös antaa oman esimiehen esimiehelle tai johdolle suoraan sähköpostitse. Erilaisia ehdotuksia varten on käytössä myöskin aloitekanava, jota kautta henkilöstö voi ehdottaa kehitysehdotuksia. Aloitekanava ei koskea yrityksen alihankkijoita, mutta yrityksen vuokratyöntekijöillä on käytössä täysin samat aloite- sekä palautekanavat kuin yrityksen omalla henkilöstöllä. Maaliskuussa 2019 tulee KVPS Tukena Oy:ssä käyttöön laatupoikkeamaraportointi, joka mahdollistaa laatuhavainnoista ja epäkohdista raportoinnin anonyymisti koko organisaatiossa.

Hankinnoissa on yhtiötasolla ohjeistettu kiinnittämään huomiota sekä myös vähentämään vaarallisten aineiden käyttämistä esimerkiksi siivouksessa, mutta palveluyksiköitä sitovia linjauksia ainehankinnoista ei kuitenkaan ole tehty. Palveluyksikön esimies on yksikkötasolla henkilö, joka vastaa myös hankinnoista. Kemikaalien kuten siivoukseen käytettävien aineiden valinnassa ja käyttöönotossa otetaan huomioon terveys-, turvallisuus- ja ympäristöasioita. Esimerkiksi siivouksessa käytettävien aineiden valinnassa vaarallisten aineiden käyttöä pyritään välttämään ja valitsemaan

terveydelle turvallisia aineita. KVPS Tukena Oy:llä ei ole omaa kunnossapitohenkilökuntaa ja siivouspalvelut hankitaan alihankintana. Ympäristöasioiden huomioimista ei vaadita näiltä alihankkijoilta eikä ympäristökoulutusta alihankkijoille ole ohjeistettu. Nykyisin käytettävien puhdistusaineiden korvaamista haitattomammilla aineilla on ohjeistettu tekemään yksikötasolla.

Hankintojen ympäristövaikutuksia ei systemaattisesti arvioida, mutta ympäristövaikutukset kuuluvat hankinnan arviointikriteereihin, jotka huomioidaan vertailtaessa tarjouksia hankintaa tehdessä. Kriteereihin ympäristövaikutusten lisäksi kuuluvat hinta, toimitusaika, käyttökustannukset, laatu, esteettiset ja toiminnalliset ominaisuudet, tekniset arvot sekä huoltopalvelut ja tekninen tuki. Yksilöityjä ympäristökriteerejä hankinnoille ei ole määritelty eikä ohjeistuksia laadittu siitä, kuinka ympäristövaikutuksia tulisi arvioida. Yritykselle hankitaan ympäristömerkittyjä tuotteita silloin, kun se muut hankinnan arviointikriteerit huomioiden on kokonaistaloudellisesti järkevää. Ympäristömerkintää ei ole siis mitenkään erityisesti painotettu hankintoja tehtäessä. Toimittajille tai alihankkijoille ei ole myöskään pääsääntöisesti määritelty minkäänlaisia tiettyjä ympäristökriteerejä. Muiden lähialueen oman alan yritysten kanssa ei myöskään ole kilpailutettu tuotteiden kuljetuksia.

Toimistopaperin kulutukseen on KVPS Tukena Oy:ssä kiinnitetty huomiota ja tulostamista vältetään. Pääasiassa käytetään sähköisiä materiaaleja aina kuin mahdollista ja tämä toteutuu kaikilla organisaatiotasolla. Tavarantoimitusten yhteydessä ei ole pyritty vähentämään pakkausmateriaalia tai ole suosittu erityisesti kierrätettäviä tai uudelleen käytettäviä pakkauksia. Kierrätysmateriaaleista valmistettuja tuotteita ei yhtiötasolla suosita. Kertakäyttöisten sijaan suositetaan kestäviä tuotteita silloin, kun se on toiminnan kannalta järkevää. Esimerkiksi kertakäyttöastioiden käyttö on vähäistä, mutta toimialalle tyypillisesti hygieniaan ja henkilöstön suojaukseen liittyviä kertakäyttötuotteita kuluu runsaasti. Tällaisiin tuotteisiin kuuluvat esimerkiksi kertakäyttöhanskat ja pesulaput. Hygieniasyistä näiden korvaamista kestäväillä ei pidetä mahdollisena. Käsipapereita ei ole myöskään korvattu vaihdettavilla käsipyyherullilla.

Yhtiötasolla ei ole nimetty jätehuoltoa hoitavaa henkilöä, koska yritys toimii vuokrakiinteistöissä. Kiinteistön omistajien eli monien kiinteistöjen tapauksessa Kehitysvammaisten palvelusäätiön kanssa tehdään yhteistyötä jätehuollon järjestämisessä ja palveluyksikön esimies vastaa oman palveluyksikkönsä osalta toiminnasta ja myöskin jätteiden lajittelun organisoinnista.

Ruokahävikin pienentämiseen on yhtiötasolla ohjeistettu kiinnittämään huomiota. Joissakin KVPS Tukena Oy:n yksiköissä on kiinnitetty ruokahävikin pienentämiseen huomattavan paljon huomiota ja hävikkiä seurataan näissä yksiköissä systemaattisesti etsien keinoja ruokahävikin pienentämiseksi. Ruokahävikin syntymisen vaikutusmahdollisuudet ovat

kuitenkin suuremmat silloin, kun yksiköissä valmistetaan ateriat itse tai ruoka tilataan esimerkiksi kg-tilauksina annostilausten sijaan. Kun tilataan annoksittain niin hävikkiin ei juuri voida vaikuttaa, sillä käytännössä tällöin vain välitetään asiakkaan tilaus eteenpäin. Elintarvikehankinnoissa ei ole painotettu luomu- tai lähiruokanäkökulmaa.

Energiankulutusta ei KVPS Tukena Oy:n toimesta seurata. Suurimman osan kiinteistöistä omistaa Kehitysvammaisten Palvelusäätiö ja sen suorittamasta seurannasta ei ole tietoa. Koneet ja laitteet huolletaan säännöllisesti niiden käyttöiän parantamiseksi. Henkilökunta on koulutettu niiden oikeaan käyttöön ja koneet ja laitteet on myös varustettu käyttöohjeilla.

Yrityksen henkilöstöä on kannustettu käyttämään joukkoliikennettä tai kimpapakyytejä ja pyöräilemään tai kävelemään töihin sekä työpäivän aikana. Työmatkoissa noudatetaan valtion matkustussääntöä ja matkat työpäivän aikana tehdään ensisijaisesti julkisia liikennevälineitä käyttäen. Työmatkaliikuntaan on kannustettu myös työhyvinvoinnin näkökulmasta.

4.2.3 Ympäristösuunnittelun päämäärät ja tavoitteet KVPS Tukena Oy:ssä

Alkukartoituksen teon jälkeen voitiin yhdistää esimerkkinä toimivasta palveluyksiköstä saadut tiedot yrityksen toiminnasta niihin tietoihin, jotka saatiin selville kehittämisjohtajan sähköpostihaastattelusta. Ympäristösuunnitelmaan tähtäävässä alkukartoituksessa keskityttiin ensisijaisesti laadullisiin näkökohtiin yrityksen toiminnassa, mutta lisäksi joihinkin yksittäisiin määrällisiin tekijöihin kuten kierrätettävien jättejakeiden määriin. Näiden näkökohtien perusteella voitiin lähteä muodostamaan tavoitteita, kehitysehdotuksia ja ohjeistuksia ympäristösuunnitelman eri osa-alueille.

Erilaisten hoitolaitosten kuten KVPS Tukena Oy:n palveluyksiköidenkin ympäristövaikutukset ovat pääosin samankaltaisia kuin muissakin julkisissa laitoksissa. Toiminnan ympäristövaikutukset ovat aiheutuneet arjen aivan tavallisista toiminnoista, jolloin esimerkiksi hiilidioksidipäästöjä ilmaan aiheutuu energiankäytöstä, jätevesien määrä lisääntyy vedenkulutuksen myötä ja jätehuollon käsiteltäväksi muodostuu jätteitä (Ympäristöosaava.fi, n.d.b).

KVPS Tukena Oy:n toiveet ympäristösuunnitelmalle oli tärkeä ottaa huomioon kehitysehdotuksien laadinnassa. Päämäärät on hyvä olla määriteltynä ennen kuin tarkempia toimenpide-ehtotuksia tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan laatia. Yrityksen toiveisiin kuului, että kehitysehdotukset olisivat ennen kaikkea toteutuskelpoisia. Suunnittelussa onkin tärkeä ottaa huomioon, että keinot ovat realistisesti toteutettavissa ja niiden toteuttamista pystytään myös jollain tavoin valvomaan.

Yrityksen asettamien toiveiden perusteella voitiin määritellä yrityksen päämäärät ympäristösuunnitelmalle. KVPS Tukena Oy:n ympäristösuunnitelman ensisijaisena päämääränä on lisätä ympäristötietoisuutta yrityksen

henkilöstön keskuudessa. Lisäksi päämääränä on myös saada luotua ja yhtenäistettyä ympäristöä huomioivia toimintamalleja eri palveluyksiköiden välillä. Näiden päämäärien kautta pyritään pääsemään tärkeimpään päämäärän eli vähentämään KVPS Tukena Oy:n toiminnasta aiheutuvia haitallisia ympäristövaikutuksia.

Ympäristösuunnitelman laatimiseen kuuluu olennaisena osana aikataulun määrittely ja vastuuhenkilöiden nimeäminen tavoitteiden saavuttamiseksi, mutta tässä opinnäytetyössä keskityttiin ensisijaisesti alkukartoituksen tekoon yrityksessä sekä kehitysehdotusten laatimiseen alkukartoituksen perusteella. Aikataulu tavoitteiden saavuttamiselle ja vastuuhenkilöiden nimeäminen jää yrityksen tehtäväksi tämän ympäristösuunnitelman perusteella.

5 KVPS TUKENA OY:N YMPÄRISTÖSUUNNITELMAN OSA-ALUEET

Ympäristösuunnitelma KVPS Tukena Oy:lle on osaltaan jaoteltu kuuteen eri osa-alueeseen, joissa on eritelty yrityksen toiminnan aiheuttamia vaikutuksia ympäristöön. Osa-alueiden sisällä tapahtuvilla muutoksilla voidaan vähentää tiettyjä yrityksen toiminnasta aiheutuvia haitallisia ympäristövaikutuksia. Vaikka nämä ympäristösuunnitelman eri osa-alueet on eritelty omiksi osa-alueikseen niin ne limittyvät kuitenkin osittain yhteen yrityksen toiminnassa.

KVPS Tukena Oy:n ympäristösuunnitelman osa-alueet ovat ympäristöjohtaminen, hankinnat, siivous ja siivouksessa käytettävät kemikaalit, jätehuolto ja kierrätys, energian- ja vedenkulutus sekä kuljetukset. Jokaisessa osa-alueessa käydään erikseen läpi yrityksen tilanne tällä hetkellä ja kyseisen osa-alueen aiheuttamat haitalliset ympäristövaikutukset. Näiden perusteella jokaisessa ympäristösuunnitelman osa-alueessa käsitellään, kuinka tilannetta voidaan KVPS Tukena Oy:ssä parantaa tulevaisuudessa. Yritykselle on ympäristösuunnitelmaa varten laadittu kehitysehdotuksia ja jokaisessa osa-alueessa on esitelty millä perusteella näihin kyseisiin kehitysehdotuksiin on päädytty. Ympäristösuunnitelmassa pohditaan myös, kuinka onnistumista kyseisten osa-alueiden tavoitteiden ja kehitysehdotusten käyttöön otossa voidaan yrityksessä mitata.

Ympäristösuunnitelman lopussa on lisäksi tiiviisti pohdittu ympäristönäkökulmia KVPS Tukena Oy:ssä tulevaisuudessa ja kuinka ottaa käyttöön kehitysehdotukset eri palveluyksiköissä, kun esimerkkinä on käytetty vain yhtä yrityksen palveluyksiköistä. Yrityksen eri palveluyksiköiden välillä on kuitenkin selviä eroja jo palveluyksikössä tapahtuvassa toiminnassa, vaikka esimerkkinä käytetty palveluyksikkö eli Tukena Lamminranta onkin esimerkki tyypillisestä KVPS Tukena Oy:n asumisyksiköstä.

Varsinainen KVPS Tukena Oy:n versio ympäristösuunnitelmasta on liitteenä tämän opinnäytetyön lopussa (Liite 1). Yritykselle laaditussa versiossa on esitelty tiiviisti nykytilanne ja kehitysehdotukset. Laajemmat perustelut on jätetty pois varsinaisesta KVPS Tukena Oy:n ympäristösuunnitelmasta, sillä itse kehitysehdotukset ovat ensisijaisesti tärkeämpiä yrityksen toiminnan kehittämisen kannalta.

5.1 Ympäristöjohtaminen

Ympäristösuunnitelman ensimmäisessä osa-alueessa keskitytään KVPS Tukena Oy:n ympäristöjohtamiseen. Ympäristöjohtamisella pyritään parantamaan yrityksen toiminnan aiheuttamia haitallisia ympäristövaikutuksia. Ympäristösuunnitelman laatiminen kuuluu osaltaan yrityksen ympäristöjohtamiseen. Vastuu ympäristöasioiden hallinnan suunnittelusta on pääsääntöisesti organisaation johdolla ja ympäristöasioiden hallinta vaatii johdon sitoutumista, vaikka henkilöstön panoksella onkin suuri merkitys.

5.1.1 Ympäristöjohtamisen nykytilanne

KVPS Tukena Oy:lle ei ole muotoiltu ympäristöpolitiikkaa, mutta ympäristöasioita on tarkasteltu osana yrityksessä laadittua yhteiskuntavastuu-suunnitelmaa. Yrityksen johtoryhmä seuraa ja arvioi yhteiskuntavastuu-suunnitelman toteutumista. Yhtiötasolla ohjaus ympäristön huomioimiseksi ja ympäristön kannalta kestäväällä tavalla toimimiseksi on ollut melko vähäistä. Yhtiötasolla ei ole myöskään nimetty ympäristöasioista vastaavaa henkilöä, mutta joissakin yksittäisissä yksiköissä tällainen henkilö on nimetty. Erityistä koulutusta ei ole kuitenkaan näihin tehtäviin järjestetty.

Yksikkötasolla palveluyksikön esimies vastaa yksikkönsä toiminnasta ja tällöin myös ympäristöasioiden huomioimisesta ja tästä syystä ympäristöasioiden huomioimisella on yksikkötasolla suurta vaihtelua eri yksiköiden välillä. Erityistä ympäristöasioihin liittyvää koulutusta ei ole yrityksessä myöskään järjestetty, mutta henkilökunnan perehdytysohjelmassa on huomioitu palvelua tuottavan henkilöstön perehdytys talotekniikkaan, sillä se on keskeisin energiankulutukseen vaikuttava tekijä.

Henkilöstöllä on mahdollisuus esittää suoraan omalle esimiehelleen kysymyksiä, huolenilmauksia ja kehitysehdotuksia. Palautetta voi myös antaa oman esimiehen esimiehelle tai johdolle suoraan sähköpostitse. Erilaisia ehdotuksia varten on käytössä myöskin aloitekanava, jota kautta henkilöstö voi ehdottaa kehitysehdotuksia. Aloitekanava ei koske alihankkijoita, eikä ympäristöasioiden huomioimista erikseen alihankkijoilta vaadita eikä ympäristökoulutusta alihankkijoille ole ohjeistettu. Vuokratyöntekijöillä on käytössä täysin samat aloite- sekä palautekanavat kuin yrityksen omalla henkilöstöllä. Maaliskuussa 2019 tulee käyttöön

laatupoikkeamaraportointi, joka mahdollistaa laatuhavainnoista ja epäkohdista raportoinnin anonyymisti koko organisaatiossa.

5.1.2 Kehitysehdotusten laatiminen ympäristöjohtamiselle

Keskeisintä ympäristöjohtamisessa on yrityksen toiminnasta aiheutuvien ympäristövaikutuksien tunnistaminen ja kielteisten vaikutusten pienentäminen ja erityisesti, että jatkuvasti pyritään parantamaan ympäristöasioiden hallintaa (Sarkkinen, 2006, s. 124). Ympäristösuunnitelman laatimisen myötä KVPS Tukena Oy:n toiminnassa on jo pyritty tunnistamaan yrityksen toiminnan aiheuttamia ympäristövaikutuksia.

KVPS Tukena Oy:n tavoitteeksi ympäristöjohtamisessa voidaan määritellä yhtenäisen koko yrityksen kattavan linjauksen luominen ympäristöasioiden vastuulliselle hoitamiselle koko yrityksessä. Laatimalla KVPS Tukena Oy:lle ympäristöpolitiikka voidaan luoda yleiset periaatteet yrityksen ympäristöasioiden vastuulliselle hoidolle ja ympäristöpolitiikalla on myös tarkoitus osoittaa muun muassa yrityksen johdon sitoutuminen, jatkuvaan parantamiseen pyrkiminen, ympäristölainsäädännön noudattaminen ja yrityksen arvot. Yrityksen ympäristöpolitiikka laaditaan ylimmän johdon toimesta ja siihen sitoutuminen osoitetaan tyyppillisesti johdon allekirjoituksilla (Pesonen, ym. 2005, s. 45).

Ympäristöpolitiikan sisällöistä esimerkiksi ISO 14001 -standardissa vaaditaan, että maininta täytyy olla sitoutumisesta jatkuvaan parantamiseen, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseen sekä soveltuvan lainsäädännön noudattamiselle (Pesonen, ym. 2005, s. 46). Yrityksen ympäristöpolitiikka kertoo esimerkiksi mitä yritys pyrkii ympäristöhallinnallaan saavuttamaan ja antaa myös kuvan yrityksen asenteista ja arvoista ympäristöasioissa. Ympäristöpolitiikka toimii ensisijaisesti yrityksen periaatteina tai ns. pelisääntöinä ympäristöasioissa yrityksen henkilöstölle. (Pesonen, ym. 2005, s. 45)

Ympäristöpolitiikan laatimisen lisäksi KVPS Tukena Oy:n kannattaisi nimetä ympäristöasioista vastaava henkilö yhtiötasolla. Palveluyksiköiden esimiehet tai palveluyksikössä nimetty ympäristövastaava vastaisivat jatkossakin ympäristöasioista yksikötasolla, mutta yhtiötason ympäristövastaava vastaisi ympäristöpolitiikan laatimisesta ja ympäristöasioista tiedottamisesta yhtiötasolla. Palveluyksiköiden esimiehet voisivat myös tarvittaessa saada ympäristövastaavalta tietoa ja tukea ympäristöasioihin liittyvissä ratkaisuissa esimerkiksi hankinnoissa.

Ympäristövastaavan tehtäviin voisi lisäksi kuulua myös tavoitteiden toteutumisen seuranta ja analysointi eri palveluyksiköissä ja yhtiötasolla ympäristöasioiden vastuullisessa hoitamisessa. Ympäristönsuojeluun liittyvien mittarien eli indikaattorien käyttöönotolla KVPS Tukena Oy:n toiminnassa saataisiin jatkossa konkreettisia tuloksia, onko tiettyihin tavoitteisiin

päästy. Seurantaa voidaan käyttää esimerkiksi jätteiden määrissä ja energian- sekä vedenkulutuksessa.

Rutiininomaiset käyttäytymismallit toimivat usein esteinä ympäristö vastuulliselle toiminnalle. Jokaisella on oma sisäinen kehitysprosessinsa, kun muutetaan omaa toimintaa ympäristömyönteisemmäksi. Muutokseen tarvitaan perusteluita, positiivisia esimerkkejä sekä onnistumisen kokemuksia, sillä pelkkä tieto ei riitä muutoksen luomiseen. (Ympäristöosaava.fi, n.d.c)

KVPS Tukena Oy:n kannattaa lisäksi ehdottomasti panostaa sisäiseen viestintään ympäristöasioissa johdon ja henkilöstön sekä eri palveluyksiköiden välillä. Selkeiden ohjeistusten luominen esimerkiksi energian- ja vedenkulutuksesta sekä kierrätyksestä sekä niiden saaminen koko henkilöstön saavutettavaksi esimerkiksi ilmoitustauluille ja sisäisiin tiedotteisiin kaikkiin palveluyksiköihin. Lisäksi on tärkeää yhtä lailla henkilöstön ohjeistaminen, kuinka palveluyksiköiden asukkaiden ohjeistaminen kuuluu järjestää. Yrityksen aloitekanavaa voidaan hyödyntää myös ympäristöasioiden ideointien eteenpäinviemisessä henkilöstön toimesta.

Ympäristöasioiden koulutukset henkilöstölle auttaisivat myös tavoitteiden saavuttamisessa. Tietyssä palveluyksikössä tehty onnistuminen tai ideointi ympäristöasioiden hoidossa kannattaisi jakaa myös muille palveluyksiköille. Ympäristöasioihin liittyvä koulutus palveluyksiköiden esimiehille tai palveluyksikössä nimetyille ympäristövastaaville säännöllisesti esimerkiksi kerran vuodessa, jotta ympäristövastaavat voivat viedä tietoa eteenpäin omille palveluyksiköilleen. Palveluyksiköiden toimintamalleja saataisiin näin yhtenäistettyä, kun yksiköiden ympäristövastaavat saisivat koulutusten myötä myös jaettua onnistumisia ja uusia ideoita muillekin palveluyksiköille.

5.2 Hankinnat

Ympäristösuunnitelman toisessa osa-alueessa keskitytään KVPS Tukena Oy:ssä tehtäviin hankintoihin. Hankinnat sisältävät yritykseen hankittavista tuotteista ja välillisesti myös niiden toimitusketjuista aiheutuvat ympäristövaikutukset. Yrityksen tekemillä vastuullisilla ja tarkkaan mietityillä hankinnoilla voidaan vaikuttaa myös monen muun tämän ympäristösuunnitelman osa-alueen aiheuttamiin haitallisiin ympäristövaikutuksiin. Hankintojen vaikutukset näkyvät esimerkiksi energian- ja vedenkulutuksessa sekä jätehuollossa. Erilaiset siivouksessa käytettävät kemikaalit kuuluvat osaltaan myös yrityksessä tehtyihin hankintoihin, mutta näihin perehdytään erikseen seuraavassa ympäristösuunnitelman osa-alueessa.

5.2.1 Hankintojen nykytilanne

Hankintojen ympäristövaikutuksia ei KVPS Tukena Oy:ssä systemaattisesti arvioida, mutta ympäristövaikutukset kuuluvat hankinnan arviointikriteereihin, jotka huomioidaan vertailtaessa tarjouksia hankintaa tehdessä. Kriteereihin ympäristövaikutusten lisäksi kuuluvat hinta, toimitusaika, käyttökustannukset, laatu, esteettiset ja toiminnalliset ominaisuudet, tekniset arvot sekä huoltopalvelut ja tekninen tuki. Yksilöityjä ympäristökriteerejä hankinnoille ei ole määritelty eikä ohjeistuksia laadittu siitä, kuinka ympäristövaikutuksia tulisi arvioida.

Yritykselle hankitaan ympäristömerkittyjä tuotteita silloin, kun se muuttuu hankinnan arviointikriteerit huomioiden on kokonaistaloudellisesti järkevää. Ympäristömerkintää ei ole siis mitenkään erityisesti painotettu hankintoja tehtäessä. Toimittajille tai alihankkijoille ei ole myöskään pääsääntöisesti määritetty minkäänlaisia tiettyjä ympäristökriteerejä. Muiden lähi-alueen oman alan yritysten kanssa ei myöskään ole kilpailutettu tuotteiden kuljetuksia.

Tavaran toimitusten yhteydessä ei ole pyritty vähentämään pakkausmateriaalia tai ole suosittu erityisesti kierrätettäviä tai uudelleen käytettäviä pakkauksia. Kierrätysmateriaaleista valmistettuja tuotteita ei yhtiötasolla suosita. Kertakäyttöisten sijaan suositaan kestotuotteita silloin, kun se on toiminnan kannalta järkevää. Esimerkiksi kertakäyttöastioiden käyttö on vähäistä, mutta toimialalle tyypillisesti hygienian ja henkilöstön suojauksen kertakäyttötuotteita kuluu runsaasti. Tällaisiin tuotteisiin kuuluvat esimerkiksi kertakäyttöhanskat ja pesulaput. Hygieniasyistä näiden korvaaminen kestäväillä ei pidetä mahdollisena. Käsipapereita ei ole myöskään korvattu vaihdettavilla käsipyyherullilla.

Toimistopaperin kulutukseen on kiinnitetty huomiota ja tulostamista vähennetään. Pääasiassa käytetään sähköisiä materiaaleja aina kuin mahdollista ja tämä toteutuu kaikilla organisaatitasoilla.

5.2.2 Kehitysehdotusten laatiminen hankinnoille

KVPS Tukena Oy:lle voisi luoda hankintoja koskevat ohjeistukset haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Ohjeistusten luominen ja ylläpitäminen voisi olla yhtiötason ympäristövastaavan vastuulla. Ohjeistukset sisältäisivät yleiset ohjeet, joita palveluyksiköiden esimiehet voisivat käyttää apuna hankintojen suunnitteluvaiheessa. Palveluyksiköiden hankinnat ovat kuitenkin hyvin vastaavia eri palveluyksiköissä, joten yleistason ohjeistuksista hyödyttäisiin kaikissa palveluyksiköissä. Tietyille yksittäisille tuotteille on myös mahdollista laatia tarkat ohjeistukset minkä hankintakriteerien mukaan niiden hankinnat palveluyksiköissä tehtäisiin.

Kestäviä hankintoja tehtäessä tulee ottaa huomioon monia eri näkökulmia. Huomioon on otettava esimerkiksi ympäristönäkökohdat ja

elinkaarikustannukset sekä määritellyt ympäristövaatimukset ja ympäristömerkit. Lisäksi voidaan huomioida myös uusiomateriaalien käyttöä, korjattavuutta ja varaosien saatavuutta, energiatehokkuutta ja hyödynnettävyyttä jätteenä. (Krabbe, ym. 2013, s. 6)

Hankintoja ympäristövastuullisista tuotteista tehtäessä voidaan valinnoissa saada huomattavasti apua virallisista ympäristömerkeistä tai EU:n energiamerkinästä. Ympäristömerkkien avulla pyritään lisäämään puolueetonta tietoa tuotteiden aiheuttamista ympäristövaikutuksista ja ohjaamaan ympäristöä säästävään suuntaan tuotteiden valmistusta sekä kulu-tusta. Erilaisia tuotteen ympäristövaikutuksista kertovia merkkejä on useita. Virallisista ympäristömerkeistä sekä Pohjoismainen ympäristömerkki että Euroopan ympäristömerkki kertovat tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutuksista niiden koko elinkaaren ajalta laajasti. (Ympäristö.fi, 2016b)

Ympäristömerkityt tuotteet ovat tutkimusten mukaan yleensä samassa hintaluokassa muiden vastaavien tuotteiden kanssa. Ympäristömerkittyjen tuotteiden laatuvaatimukset myös takaavat yleensä korkean laatutason. Kun puhutaan ympäristömyönteisestä hankinnasta niin kyseessä ei ole välttämättä mikään varsinainen ekotuote. Luonnonvaroja säästää tuote, kun se on korkealaatuinen, pitkäikäinen ja monikäyttöinen. Pidemmällä aikavälillä esimerkiksi matalan energiankulutuksen sähkölaitte maksaa sähkölaskujen pienenemisenä takaisin mahdollisen korkeamman hankintahintansa. (Sarkkinen, 2006, s. 63)

Toimistopaperin vaihtaminen vastuullisempaan vaihtoehtoon pienentää tulostuspaperin käytöstä aiheutuvia ympäristövaikutuksia. Ensisijaisesti on tietysti kannattavaa entisestään vähentää toimistopaperin kulutusta, mutta käytetyn paperin vastuullisuudella on myös merkitystä. Tulostaessa kannattaa myös käyttää pääsääntöisesti kaksipuolista tulostusasetusta aina kuin mahdollista.

Toimistopaperia valittaessa kannattaa lisätä FSC-sertifioitujen tuotteiden käyttöä ja lisätä näin kierrätyskuidun ja FSC-sertifioitun kuidun osuutta käytetyissä tuotteissa. Useimmista paperilaaduista on nykyään saatavissa FSC-merkittyä paperia. Lisäksi on suositeltavaa vaihtaa TCF- tai PCF-paperiin, jolla tarkoitetaan sitä, että ne on valkaistu ilman ympäristölle haitallista klooria tai klooriyhdisteitä. (WWF, 2007)

5.3 Siivous ja käytettävät kemikaalit

Ympäristösuunnitelman kolmannessa osa-alueessa keskitytään siivoukseen sekä siivouksessa käytettäviin erilaisiin kemikaaleihin, jotka kuuluvat osaltaan myös KVPS Tukena Oy:ssä tehtäviin hankintoihin. Nämä kemikaalit on kuitenkin tässä ympäristösuunnitelmassa eritelty omaksi osa-alueekseen, koska niillä on omanlaisiaan haitallisia vaikutuksia ympäristöön.

5.3.1 Siivous ja käytettävien kemikaalien nykytilanne

Hankintoihin on yhtiötasolla ohjeistettu kiinnittämään huomiota sekä myös vähentämään vaarallisten aineiden käyttämistä esimerkiksi siivouksessa, mutta yksiköitä sitovia linjauksia ainehankinnoista ei kuitenkaan ole tehty. Palveluyksikön esimies on yksikkötasolla henkilö, joka vastaa myös hankinnoista. Kemikaalien kuten siivoukseen käytettävien aineiden valinnassa ja käyttöönotossa otetaan huomioon terveys-, turvallisuus- ja ympäristöasioita. Esimerkiksi siivouksessa käytettävien aineiden valinnassa vaarallisten aineiden käyttöä pyritään välttämään ja valitsemaan terveydelle turvallisia aineita. Nykyisin käytettävien puhdistusaineiden korvaamista haitattomammilla aineilla on ohjeistettu tekemään yksikkötasolla.

KVPS Tukena Oy:llä ei ole omaa kunnossapitohenkilökuntaa ja siivouspalvelut hankitaan alihankintana. Ympäristöasioiden huomioimista ei erikseen vaadita näiltä alihankkijoilta eikä ympäristökoulutusta alihankkijoille ole ohjeistettu. Esimerkiksi esimerkkinä toimivan palveluyksikön siivouksesta vastaa RTK kolmesti viikossa. Siivouksessa käytettävissä pesuaineissa oli monia eri vaihtoehtoja, joissa osassa oli ympäristömerkinnät ja osassa ei. Asukkaiden huoneiden siistimisessä auttavat työntekijät asukkaita.

5.3.2 Siivouksesta yleisesti aiheutuvia ympäristövaikutuksia

Siivouksesta aiheutuvat ympäristövaikutukset muodostuvat siivousaineista ja -välineistä sisältäen niiden valmistuksen lisäksi niiden käytön. Haitallisia ympäristövaikutuksia saattaa siivouksen takia syntyä myös esimerkiksi veden, sähkön ja lämmön käytöstä sekä myös liikkumisesta sekä jätehuollosta. (Krabbe, ym. 2013, s. 13)

Valmistamalla ja käyttämällä erilaisia kemikaaleja niitä vapautuu ympäristöön ja kemikaalit voivat liikkua pitkiäkin matkoja ilma- ja vesiteitse. Ihmiset altistuvat kemikaaleille jatkuvasti arkisessa elinympäristössä esimerkiksi hengitysilman, ihon sekä ruoan ja veden välityksellä. (Sarkkinen, 2005, s. 82)

5.3.3 Siivouksen kehitysehdotusten laatiminen

EU:n kemikaaliasetus REACH koskee kaikki kemiallisia aineita, joten se koskee myös pesuaineiden raaka-aineita. Pesuaineita säätelee lisäksi EU:n pesuaineasetus. Kemiallisten aineiden on oltava lain mukaan ihmiselle sekä ympäristölle turvallisia. Pesuaineiden mahdollisimman pienestä kuormittavuudesta huolehtivat osaltaan lainsäätäjät ja pesuainevalmistajat. Pesuaineiden ympäristövaikutuksista merkittävä osa muodostuu kuitenkin käytön aikana, joten kuluttajan ja ammattikäyttäjän vastuulle jää turvallinen ja oikea tuotteen käyttö. (Teknokemian yhdistys ry, n.d.)

Kemikaalialtistusta on mahdollista vähentää monin tavoin työpaikoilla ja työympäristön siisteys ja pölyttömyys on tärkeää, koska monet kemikaalit sitoutuvat huonepölyyn (Sarkkinen, 2006, s.82). Ympäristöä huomioiva siivous kuormittaa ympäristöä mahdollisimman vähän. Ympäristön kuormittavuus on huomioitava käytettävien aineiden, työtapojen ja -välineiden valinnassa. Ympäristöä säästävämmin voidaan siivota esimerkiksi käyttämällä ympäristömerkittyjä kemikaaleja ohjeiden mukaan tai lisäämällä mekaanista työtä kemikaalien sijaan. Säästöä saadaan taloudellisesti ja ympäristön kannalta myös silloin kun käytetään säästeliäästi vettä ja energiaa. Työvälineet eivät myöskään kuormita ympäristöä niin paljon kun ne ovat pitkäikäisiä ja kestäviä. (Krabbe, ym. 2013 s. 13)

Siivoukseen ja siivouksessa käytettäviin kemikaaleihin KVPS Tukena Oy:ssä kannattaisi laatia yleiset ohjeistukset hankintoja varten. Ohjeistuksista tulisi ilmetä suositeltavat kemikaalit sekä työvälineet ja myöskin ehdottomasti vältettävät kemikaalit sekä työvälineet, jotta ohjeistuksilla voidaan tukea palveluyksiköiden esimiehiä hankintoja tehtäessä.

Erilaisia ympäristökriteerejä on laadittu puhdistusaineille niiden suuren ympäristökuormituksen takia. Ammattikäyttöön tarkoitettuja ja ympäristömerkittyjä puhdistus- sekä pesuaineita on nykyään useimmissa tuoterhyhmissä ja lähestulkoon kaikilla eri tavarantoimittajilla ja tukuilla. (Ympäristöosaava.fi, n.d.d)

Työvälineiden hankinnassa ympäristönäkökulma suosii yleisesti ottaen pitkäkestoisia ja laadukkaita työvälineitä, joita on mahdollista sekä korjata että huoltaa ja niiden kuluvat osat voidaan uusida. Yleisinä ohjeina kannattaa valita tuotteita, joista on saatavilla tietoa niiden laadusta, materiaaleista ja valmistuksesta. (Krabbe, ym. 2013, s. 21)

Nykyisin suositellaan vedetöntä mikrokuitusiivousta, joka on kemikaalittomuudesta huolimatta hygieenistä. Nihkeäksi jätetty mikrokuituliina puhdistaa yhtä hyvin pintoja kuin pesu- tai desinfiointiaineella kostutettu siivousliina. Tällöin myös pinnat jäävät kuivemmiksi, jolloin mikrobeilla on vähemmän kasvumahdollisuuksia. Suihkepullosta voidaan sumuttaa kosteutta ennen pyyhkimistä kohtiin, joissa on pinttynyttä likaa. Mikrokuitusiivouksen etuihin kuuluvat veden ja pesuaineiden sekä mekaanisen työn säästö. Lisäksi säästetään pintojen kuivumisen kuluttamaa lämpöenergiaa. (Ympäristöosaava.fi, n.d.e)

Pesuaineiden valinnassa tulisi suosia mahdollisimman mietoja pesuaineita. Klooripitoisista puhdistus- ja desinfiointiaineista tulisi luopua kokonaan. Klooriyhdisteet ovat vesistöön joutuessaan ongelmallisia, sillä ne hajoavat hitaasti ja kertyvät kaloihin ja vesieliöihin. Miedot yleispuhdistusaineet soveltuvat useimmille pinnoille. Tehokkaita mutta vähemmän haitallisia aineita on saatavilla myös saniteettitiloihin. Pesuaineista kannattaa valita aina mahdollisuuksien mukaan Joutsenmerkitty vaihtoehto. Jos kuitenkin on käytössä muita kuin Joutsenmerkittyjä pesuaineita niin on tarkistettava,

että niissä ei ole käytetty seuraavia yhdisteitä: EDTA, DTPA, NTA, fosfonaatit, klooriyhdisteet ja triklosaani. (Sarkkinen, 2006, s. 82)

5.4 Jätehuolto ja kierrätys

Ympäristösuunnitelman neljännessä osa-alueessa keskitytään KVPS Tukena Oy:n jätehuoltoon ja kierrätykseen. Tiettyjä jätehuoltoon vaikuttavia näkökohtia on käsitelty jo hankinnat -osiossa aiemmin, sillä hankinnoilla on suuri vaikutus siihen, kuinka paljon yrityksen toiminnoista muodostuu jätettä. Hankinnoilla voidaan vaikuttaa sekä syntyvän jätteen määrään että myös syntyvän jätteen kierrätettävyyteen.

5.4.1 Jätehuollon ja kierrätyksen nykytilanne

Yhtiötasolla ei ole nimetty jätehuollosta vastaavaa henkilöä, koska yritys toimii vuokrakiinteistöissä. Jätehuolto järjestetään tästä syystä yhteistyössä kiinteistön omistajien ja kunkin palveluyksikön esimiehen kanssa. Yksikön esimies myös vastaa oman yksikkönsä osalta jätehuollon ja kierrätyksen organisoinnista.

Esimerkkinä toimivan Tukena Lamminrannan palveluyksikön kiinteistön piha-alueella on jäteastiat keräyspaperille, keräyslasille, pienmetallille, sekajätteelle, energijakeelle, keräyskartongille sekä biojätteelle. Palveluyksikössä kaikki muut kierrätyskelpoiset jätejakeet paitsi muovi lajitellaan erikseen omiin kierrätysastioihinsa. Muovi lajitellaan toimipisteessä energijakeeseen. Jätteiden määriä ei yrityksessä säännöllisesti seurata. Tukena Lamminrannan palveluyksikön jäteastioiden määrästä pystyy jo arvioimaan, että sekajätettä tulee runsaasti laajoista kierrätysmahdollisuuksista huolimatta. Sekajätteen määriä lisäävät erilaiset hygieniatuotteet, kuten pesulaput ja kertakäyttöhansikkaat sekä esimerkiksi vaipat, jotka ovat käytössä kaikilla palveluyksikön 15 asukkaalla.

Tukena Lamminrannan sisätiloissa on jäteastiat, joissa on selkeät ohjeistukset mitä mihinkin jäteastiaan kuuluu lajitella. Kierrätysastiat sijaitsevat henkilökunnan keittiötilan lisäksi kotiryhmien tupakeittiöissä, mutta asukkaiden asunnoissa ei ole erillisiä kierrätysastioita.

Tukena Lamminrannan palveluyksikölle toimitetaan valmiina annoksina keskuskeittiöltä lämpimät lounaat sekä päivälliset. Osalla asukkaista letku-ruokinta. Aamu-, väli- ja iltapalat hoidetaan yhdessä kotiryhmissä asukkaiden toiveiden mukaan. Ruokahävikin pienentämiseen on yhtiötasolla ohjeistettu kiinnittämään huomiota. Joissakin KVPS Tukena Oy:n yksiköissä on kiinnitetty ruokahävikin pienentämiseen huomattavan paljon huomiota ja hävikkiä seurataankin näissä yksiköissä systemaattisesti etsien keinoja ruokahävikin pienentämiseksi. Ruokahävikin syntymisen vaikutusmahdollisuudet ovat suuremmat silloin, kun yksiköissä valmistetaan ateriat itse tai ruoka tilataan esimerkiksi kg-tilauksina annostilausten sijaan. Kun tilataan

annoksittain niin hävikkiin ei juuri voida vaikuttaa, sillä käytännössä tällöin vain välitetään asiakkaan tilaus eteenpäin. Elintarvikehankinnoissa ei ole painotettu luomu- tai lähiruokanäkökulmaa.

5.4.2 Jätehuollosta aiheutuvia ympäristövaikutuksia yleisesti

Jätehuollon aiheuttamiin haitallisiin ympäristövaikutuksiin kuuluvat sekä jätteiden käsittelystä että jätteiden keräyksestä aiheutuvista kuljetuksista aiheutuvat ympäristövaikutukset. Jätteiden keräyksen ja kuljetuksen myötä ilmaan pääsee päästöjä, ympäristö roskaantuu ja niistä aiheutuu myös pölyä sekä melua. (Suomi puhtaaksi, n.d.)

Lähes kolmannes kaikista ihmisen aiheuttamista ilmastovaikutuksista aiheutuu ruoasta. Syömäkelpoisen ruoan päätyminen roskiin aiheuttaa ruoan valmistukseen käytetyn energian ja työpanosten menemisen hukkaan. Ongelma poisheitetyn ruoassa ei ole niinkään edes syntyvä biojäte tai tämän biojätteen päätyminen sekajätteeseen. Kyseessä on enemmänkin ruoantuotannosta aiheutuvista erilaista vesistöjä rehevöittävästä päästöistä sekä niin sanotusti turhista kasvihuonepäästöistä. Päästöjä syntyisi sitä vähemmän mitä tarkemmin hyödynnettäisiin kaikki tuotettu ruoka. (Saa syödä, n.d.)

5.4.3 Kehitysehdotusten laatiminen jätehuollolle ja kierrätykselle

Jätelaisissa määritellään, että kaikessa toiminnassa on noudatettava etusijajärjestyksestä eli ensisijaisesti on vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja myöskin aiheutuvan jätteen haitallisuutta. Jätteelle, jota tästä huolimatta syntyy, on jätteen haltijan valmistettava jäte uudelleenkäyttöä varten tai toissijaisesti kierrätettävä kyseiset jätteet. (Jätelaki 646/2011 § 8)

Jätteistä ei tietenkään täysin voida päästä eroon vaan niitä syntyy joka tapauksessa KVPS Tukena Oy:n yritystoiminnan seurauksena. Jätehuollossa ja kierrätyksessä on kuitenkin melko yksinkertaista asettaa selkeitä tavoitteita yritykselle tulevaisuutta varten. Syntyvien jätteiden määriä vähentämällä ja jätteiden kierrätysastetta nostamalla voidaan vähentää jätteistä aiheutuvia ympäristövaikutuksia huomattavasti.

Jätehuollossa ja kierrätyksessä tavoitteiden saavuttamisen seuranta on myös monia muita tämän ympäristösuunnitelman osa-alueita selkeämpää, sillä eri jättejakeiden määriä säännöllisesti seuraamalla voidaan saada selkeä kuva siitä, onko jätemäärien vähentämisessä ja kierrätysasteen nostamisessa onnistuttu. Ilman jättejakeiden määrien seurantaan tavoitteiden saavuttamisen seuranta on kuitenkin haastavaa, joten jättejakeiden määrien säännöllinen seuranta olisi ehdottomasti tarpeen aloittaa KVPS Tukena Oy:n toimesta. Jätehuollon seuraamiseen sopivia mittareita on hyvin paljon erilaisia. Yrityksessä voidaan seurata esimerkiksi jätteiden kokonaismäärää, kerättäviä jätemääriä jättejakeittain, jättejakeiden lukumäärää,

jätehuollon kokonaiskustannuksia tai kustannuksia jätejakeittain (Pesonen, ym. 2005, s. 34).

Jätteiden määrän vähentäminen on ensisijainen ratkaisu jätteistä aiheutuvien ympäristövaikutusten pienentämiseen. Sosiaali- ja terveysalalla voidaan vähentää jätteiden syntyä esimerkiksi materiaalitehokkuudella ja ympäristövastuullisilla hankinnoilla potilasturvallisuutta kuitenkaan vaarantamatta. Hygieenisistä ja antiseptisistä syistä kertakäyttömateriaaleja tulee käyttää tarpeen mukaan. (Ympäristöosaava.fi, n.d.f)

Jo tuotteiden hankintavaiheessa tehdään jätteen synnyn kannalta olennaiset päätökset. Jätteen määrää voidaan vähentää esimerkiksi valitsemalla kestotuotteita kertakäyttöisten sijaan, suurissa erissä toimitettuja yksittäispakattujen sijaan tai kierrätysmateriaaleista valmistettuja tuotteita. Jätteen määrää vähentäessä myös pakkausjätteillä on suuri merkitys ja niitä voidaan vähentää esimerkiksi suosimalla tuotteita, joiden pakkaukset palautetaan uudelleenkäyttöä varten maahantuojalle tai tukkuun. (Ympäristöosaava.fi, n.d.f)

Käsien kuivauksessa siirtyminen käsipyyherullien käyttöön olisi ekotehokkaampaa ja sillä vähennettäisiin syntyvän jätteen määrää käsienkuivauspaperien osalta. Sosiaali- ja terveysalalla kangaspyyherullien käytön mahdollisuudet ovat rajoitetumpia, mutta käsipyyherulliin voidaan siirtyä esimerkiksi toimistotiloissa, henkilökunnan sosiaalitiloissa sekä odotustiloissa. Esimerkiksi jopa monissa sairaaloissakin on siirrytty nontouch -käsipaperien annostelija-automaatteihin, joilla voidaan myös säästää käsipaperien kulutusta. (Ympäristöosaava.fi, n.d.f)

Kierrätysasteen nostamiseksi tehokkainta on KVPS Tukena Oy:n henkilöstön ja sitä myötä myös asukkaiden ohjeistaminen erilaisilla kierrätysohjeilla. Yleisimpien kierrätysastioiden lisääminen asukkaiden huoneisiin lisäisi myös jätteiden lajittelumahdollisuuksia. Jätteiden lajitteluohjeistuksissa on myös otettava huomioon eri paikkakuntien erilaiset jätehuoltomääräykset ja tämän myötä lajitteluohjeet eri paikkakuntien palveluyksiköille saattavat olla hieman erilaisia.

Muovijätteen kerääminen erikseen olisi tehokas keino KVPS Tukena Oy:lle nostaa yrityksen toiminnasta aiheutuvien jätteiden kierrätysastetta. Energiajätteen määrää voidaan vähentää huomattavasti kierrättämällä muovijäte erikseen. Muovin kierrätys vaatisi kuitenkin joko muovinkeräysastian lisäämisen yrityksen jäteastioihin tai muovijätteen toimittamisen muovin yleisiin keräysastioihin.

Jätteiden lajittelun täytyy olla yrityksessä osana toimintarutiineja. Jätteiden lajittelua ja käsittelyä voidaan sujuvoittaa sijoittamalla lajitteluastiat toiminnan kannalta järkeviin paikkoihin. Työnantajan velvollisuuksiin kuuluu huolehtia siitä, että lajitteluvälineet ja -ohjeet ovat kaikkien työntekijöiden tiedossa ja jätteiden lajittelulle on oikeanlaiset puitteet.

Onnistuminen lajittelussa edellyttää, että henkilökunnalla on osaamisen lisäksi motivaatiota lajitteluun. Lajitteluastioiden yhteyteen asetettujen lajitteluohjeiden lisäksi tarvitaan jatkuvaa neuvontaa, viestintää ja seuranta. (Ympäristöosaava.fi, n.d.f)

Ruokahävikin pienentämiseksi on KVPS Tukena Oy:ssä tehty suunnitelmia tietyissä palveluysiköissä. Haastetta ruokahävikin pienentämiseen aiheuttavat asukkaille toimitettavat valmiit annokset, sillä tällöin aiheutuvan hävikin määrään ei voida juuri vaikuttaa. Aamu-, väli- ja iltapalat valmistetaan asukkaiden toiveiden mukaan esimerkkinä toimivassa palveluysikössä. Palveluysiköissä valmistetuissa ruoissa on enemmän vaikutuskeinoja ruokahävikin pienentämiseen.

Esimerkiksi hedelmät kannattaa ostaa irtotuotteina, sillä yksikin homeinen hedelmä pilaa valmispakkauksissa nopeasti viereiset hedelmät (Saa syödä!, n.d.). Pakkaukseen valinta on erittäin oleellista, sillä kaikki pakkauksessa oleva ruoka tulisi saada käytettyä. Hukkaan menevän ruoan ympäristövaikutukset ovat pakkausten ympäristövaikutuksia suuremmat. Jos osa pakkauksesta jää käyttämättä niin edullinen kilohinta ei tuo säästöä. (Hävikkiwiki, n.d.)

Ruoan säilytyksessä kannattaa sijoittaa nopeasti pilaantuvat ruoat esimerkiksi jääkaapin etuosaan, niin ne on helpompi muistaa käyttää ajoissa. Jääkaapin ja pakastimen säätäminen oikeaan lämpötilaan auttaa myös varmistamaan ruoan mahdollisimman hyvä säilyvyys. (Saa syödä!, n.d.)

Parasta ennen ja viimeinen käyttöpäivä -merkintöjen erot kannattaa myös ottaa huomioon. Parasta ennen -merkinnällä tarkoitetaan tuotteen vähimmäissäilyvyysaikaa, mihin asti tuotteen tyyppilliset ominaisuudet vähintään säilyvät. Viimeinen käyttöpäivä -merkintä taas tarkoittaa nimensä mukaisesti viimeistä päivää, jolloin tuote on tarkoitettu valmistajan mukaan käytettäväksi. (Hävikkiwiki, n.d.)

Kompostointia voidaan biojätteen hyötykäytössä harkita tietyissä palveluysiköissä. Kompostoinnilla voidaan säästää luontoa ja myöskin säästää jätehuoltokuluissa. Käyttämällä multa pihapiirissä saadaan myös taloudellista säästöä, sillä biojätteitä ei tarvitse kuljettaa muualle käsiteltäväksi ja lisäksi käyttöön saadaan ilmaista maanparannusainetta. Monet talonyhtiöt kompostoivat omat talous- ja pihajätteensä ja ovat säästäneet satoja euroja tämän myötä. (Biolan, n.d.)

5.5 Energian- ja vedenkulutus

Ympäristösuunnitelman viidennessä osa-alueessa keskitytään KVPS Tukena Oy:ssä tapahtuvaan energian- ja vedenkulutukseen. Osiossa vastataan kysymyksiin, millaista on yrityksen energian- ja vedenkulutus tällä hetkellä ja millaisia ympäristövaikutuksia siitä aiheutuu. Näiden perusteella on laadittu yritykselle kehitysehdotuksia energian- ja

vedenkulutuksen vähentämiseen tulevaisuudessa. Yrityksen energiankäyttöön on sisällytetty niin lämmityksen, valaistuksen kuin muunkin sähkönkulutuksen aiheuttama energiankulutus.

5.5.1 Energian- ja vedenkulutuksen nykytilanne

Energiankulutusta ei KVPS Tukena Oy:n toimesta seurata. Esimerkkinä toimivan palveluyksikön energiaa kuluttaviin laitteisiin kuuluvat pyykinpesukoneet, kuivauskoneet ja kuivaushuoneen puhallin, astianpesukoneet, jääkaapit ja pakastin sekä muutama tietokone, jotka ovat käytössä päivittäin. Tietokoneet ovat yleensä valmiustilassa ja muut laitteet ovat päällä silloin kun ovat käytössä. Koneet ja laitteet huolletaan säännöllisesti niiden käyttöiän parantamiseksi. Henkilökunta on myös koulutettu niiden oikeaan käyttöön ja koneet ja laitteet on myös varustettu käyttöohjeilla. Toimipisteen yksi suurimmista energiaa kuluttavista yksittäisistä toiminnoista on kuitenkin sähkösauna. Saunaa lämmitetään jopa kuusi kertaa viikossa ja se on päällä noin 2 tuntia kerrallaan.

Huonelämpötila on esimerkkikiinteistössä 23 astetta yleisissä tiloissa ja saman verran myös asukkaiden huoneissa. Kiinteistön lämmitys tapahtuu lattialämmityksen kautta ja kaukolämmöllä. Kiinteistössä on koneellinen ilmanvaihto ja edellisen kesän helteiden kerrottiin olleen hyvin ongelmalliset rakennuksessa. Valaistuksessa oli runsaasti erilaisia vaihtoehtoja. Käytävissä esimerkiksi oli mahdollista laittaa päälle vain puolet valoista. Öisin valaistusta ei pidetä turhaan päällä. Automaattiohjausta valaistukseen ei ole selvitetty esimerkiksi valojen automaattisen sammumisen tai liiketunnistimien kautta. Kattovalaisimissa oli loisteputkivalaisimet. Luonnonvalo hyödynnettiin myös monessa tilassa isojen ikkunoiden kautta. Erilaisia koristevaloja oli myös käytössä runsaasti ympäri esimerkkikiinteistöä.

Veden kulutukseen vaikuttavat mm. astian- ja pyykinpesukoneet sekä esimerkiksi wc- ja pesutilojen vedenkäyttö sekä siivouksesta aiheutuva vedenkäyttö. Veden kulutusta lisää erilaisten pesulaitteiden lisäksi myös se, että päivittäin pestään vähintään yksi asukas.

5.5.2 Energian- ja vedenkulutuksesta aiheutuvia ympäristövaikutuksia

Energian tuotanto ja siirto aiheuttavat monia erilaisia ympäristövaikutuksia niin paikallisesti, alueellisesti kuin laajemminkin. Suurimpia huolia ympäristön kannalta ovat ilmastonmuutos, luonnonvarojen ja luonnon monimuotoisuuden väheneminen sekä myöskin jätteiden määrän lisääntyminen. (Energiateollisuus, n.d.)

Ympäristön kannalta veden kulutuksessa merkityksellisintä on lämpimän veden kulutus, sillä veden lämmittäminen nimittäin vaatii paljon energiaa (Sarkkinen, 2006, s. 43). Lisäksi noin neljäsosa kaikesta Suomessa

käytetystä energiasta kuluu rakennusten lämmitykseen, joten lämmityksellä on myös energiankulutuksen kannalta suuri merkitys (Ilmasto-opas.fi, 2018a).

5.5.3 Kehitysehdotusten laatiminen energian- ja vedenkulutukselle

Energiankulutuksen aiheuttamia haitallisia ympäristövaikutuksia voidaan lähteä vähentämään monella eri tavalla, joista energiankulutuksen vähentämisellä on suurimmat vaikutukset. KVPS Tukena Oy:n kannattaisi tavoitella energiankulutuksessa ja myöskin vedenkulutuksessa kulutuksen vähentämistä. Energiankulutuksen vähentäminen on yrityksen kannalta pääsääntöisesti myös taloudellisesti kannattavaa haitallisten ympäristövaikutusten vähentämisen lisäksi.

Kulutusseurannalla tarkoitetaan energian- ja vedenkulutuksen seurantaan jatkuvasti. Seurannalla kulutuspoikkeamat sekä äkilliset kulutusmuutokset voidaan saada selville nopeasti. Pelkästään kulutustietojen keruu ei kuitenkaan riitä vaan tietoja on analysoitava ja selvitettävä syyt mahdollisiin poikkeamiin. Kulutusseuranta kannattaa toteuttaa vähintään kuukausitasolla. Kulutusseurannasta on monenlaista hyötyä. Seurannalla saadaan esimerkiksi tietoa energiankulutuksen tasosta, jota voidaan verrata aiempien jaksosten kulutuksiin sekä tavoitetasoon. Lisäksi voidaan saada tietoa myös mahdollisista ongelmakohtista ja energiankäytön tehostamistoimenpiteiden vaikutuksista kulutukseen. (Motiva, 2018a)

Energiankulutuksen vähentämisen lisäksi energian tuotantotavoilla on myös ympäristövaikutusten kannalta merkitystä. Vaihtamalla sähkösopimukset ympäristömerkityn sähkön sopimuksiksi saadaan vähennettyä energiatuotannosta aiheutuvia ympäristövaikutuksia. Hintavertailuilla on voitu osoittaa, että uusiutuvilla energianlähteillä tuotettu sähkö ei ole läheskään aina muita vaihtoehtoja kalliimpaa (Sarkkinen, 2006, s. 40).

EKOenergia on voittoa tavoittelematon ja kansainvälinen ympäristömerkki uusiutuvalla sähkölle ja kaasulle. EKOenergian ympäristömerkki kertoo energian uusiutuvuuden lisäksi myös siitä, että kyseessä oleva energiasopimus täyttää ympäristöjärjestöjen hyväksymät kestävyyskriteerit. (EKOenergia, n.d.)

Energiaa tuhlataan esimerkiksi silloin, kun lämmitys ja ilmastointi eivät toimi optimaalisesti. Energiatehokkuutta kiinteistöissä voidaan parantaa monin yksinkertaisin ja myös edullisin toimenpitein. Lämmitys- ja ilmastointijärjestelmää säätämällä, ikkunoita tiivistämällä ja henkilöstön neuvonnalla saadaan aikaan energian säästöä. (Sarkkinen, 2006, s. 31)

Huonelämpötilojen säätelyyn pitäisi ehdottomasti kiinnittää KVPS Tukena Oy:ssä huomiota, sillä esimerkkinä toimineessa palveluyksikössä huonelämpötila oli 23 astetta suurimmassa osassa rakennusta. Suurimmassa osassa huoneita olisi hyvä olla lämpömittarit, jotta lämpötilaa voidaan

seurata jatkuvasti ja lämpötilan muutoksiin voidaan nopeasti myös puuttua. Edellisen kesän helteet olivat myös olleet ongelmalliset, joten keinot energiatehokkaaseen viilennykseen ovat myös tarpeen.

Ihmiselle terveellinen ja energiataloudellisesti toimivin lämpötila on hie-man yli 21 astetta. Lämpötilan ollessa liian korkea (jo 22 astetta) se tuntuu tukalalta ja kuivaa liikaa sisäilmaa. Lämmityskuluissa huonelämpötilan lasku myös näkyy yhtä laskettua lämpöastetta kohden 5 % lämmityskulusäästönä, joten suoraa taloudellista säästöä saataisiin myös aikaan huonelämpötilojen säätelyllä. Lämpötilaa laskiessa 24 asteesta 21 asteeseen vähenee useimmiten sisäilmaoireiden määrä kolmasosalla. Lämpötila kannattaa kuitenkin laskea vähitellen sopivalle tasolle, sillä ei kannata laskea lämpötilaa jyrkästi kesken lämmityskauden. Huonelämpötilan pudotukseen sopivat astemäärä on noin 0,5-1,0 astetta kerrallaan, johon ihminen tottuu viikossa. (Motiva, 2019a)

Kiinteistöjen viilentämiseen järkevästi kesäisin on monia erilaisia keinoja. Energiataloudellisesti on järkevintä alentaa huonelämpötiloja ennen kaikkea vähentämällä kiinteistön sisäisiä lämpökuormia. Sisäisen lämpökuorman vähentäminen sisältää tarpeettomien sähkölaitteiden sammuttamisen ja esimerkiksi uunin ja saunan lämmityksen välttämisen. Lisäksi suo-jaamalla ikkunat kaihtimilla tai verhoilla saadaan lämpötilaa laskettua. Tuulettaessa kannattaa tuulettaa yön ja aamun viileyttä hyödyntäen sekä varjon puolelta ja myös läpivetoa hyödyntäen. Koneelliseen jäähdytykseen turvaututtaisiin vasta, jos edellä mainitut niin sanotut vihreät viilennysvinkit eivät riitä. (Motiva, 2017)

Saunan lämmittämisessä olisi KVPS Tukena Oy:n palveluyksiköissä kannattavaa siirtyä saunan lämmittämiseen harvemmin ja pidemmäksi aikaa sen myötä kerrallaan. Eli vaikka saunaa lämmitettäisiinkin ajallisesti yhtä paljon kuin aiemminkin niin energiankulutusta voidaan vähentää tällä tavoin. Saunan lämmittämisessä olisi nimittäin huomattavasti energiatehokkaampaa lämmittää saunaa pidempi aika kerralla, kuin lyhyempiä aikoja lähes päivittäin.

Noin puolet saunan kuluttamasta sähköstä nimittäin kuluu saunan esilämmittämiseen ja puolet saunan lämmön ylläpitämiseen. Kiuas kannattaa myös sammuttaa heti saunomisen jälkeen, jälkilämpö riittää ilmanvaihdon kanssa kuivattamaan saunan. Sähkösaunan lämpötila tulisi pitää 80 asteessa. (Motiva, 2018b)

Energiaa kuluttavia laitteita kuten jääkaappeja, pakastimia tai astianpesukoneita hankkiessa kannattaa kiinnittää huomiota energiankulutukseen ja valita laite, jolla on A-energialuokan merkintä (Sarkkinen, 2006, s.40). Energiamerkin tavoitteena on ohjata kulutusta vähemmän energiaa kuluttaviin laitteisiin kertomalla laitteen energiankulutuksen ja suorituskyvyn. Energiamerkki on pakollinen ilmalämpöpumpuissa, ilmastointilaitteissa, lamputissa, uuneissa, astianpesukoneissa, kuivaavissa pesukoneissa,

kuivausrummuissa, pyykinpesukoneissa ja kylmälaitteissa. (Ympäristö.fi, 2016b) Tietokoneissa kannattaa suosia kannettavia tietokoneita, sillä ne kuluttavat vähemmän energiaa kuin pöytäkoneet. TV-ruuduista plasma kuluttaa energiaa eniten ja LED vähiten. (Ilmasto-opas.fi, 2018b)

Laitteiden lopulliseen sähkönkulutukseen huomattavasti vaikuttavat myös laitteen käyttö ja sijoitus. Kylmälaitteen energiankulutus saattaa jopa kaksinkertaistua ja käyttöikä lyhentyä, jos se on sijoitettu uunin viereen. Valmistajan ohjeiden mukaisesti pitää myös olla vapaata ilmankiertotilaa laitteen takana ja yläpuolella. Myös laitteiden puhdistaminen on tärkeää, sillä pöly jääkaapin takana lisää energiankulutusta. (Sarkkinen, 2006, s. 40)

Kylmäsäilytyslaitteiden säätäminen oikeaan lämpötilaan saattaa myös saada aikaan energiansäästöä. Kylmälaitteet kannattaa pestä ja sulattaa säännöllisesti ja tarkistaa samalla niiden lämpötilat. Pakastimelle sopiva lämpötila on -18 astetta ja jääkaapille +2- +6 astetta. (Evara, 2018)

Energiankulutusta vähentää myös jääkaapin pitäminen siistinä, sillä jääkaapin ovea ei tarvitse pitää turhaan auki, kun jääkaapista löytää nopeasti etsimänsä. Kahvinkeitto termoskannuun säästää myös energiaa, sillä energia ei kulu kahvin kuumana pitämiseen kahvinkeitinissä. Teetä varten vettä keittäessä vedenkeitin on kattilassa veden lämmittämistä energiatehokkaampaa. (Sarkkinen, 2006, s. 40)

Valaistus on energiatehokasta silloin, kun valaistuksen käyttäjiä on opastettu ja huolto-ohjelma valaistukselle laadittu ja sitä myös noudatetaan. Valaistus on suunniteltu ja toteutettu huolellisesti ja valaisimet ovat energiatehokkaita ja soveltuvat asennuskohteeseen. (Valaistustieto, n.d.) Valaistuksessa aina mahdollisuuksien mukaan kannattaisi suosia luonnonvaloa, joka on keinovaloa miellyttävämpää ja voimakkaampaa ja lisäksi ilmaista. Aurinkoisina päivinä pelkkä auringonvalo riittää usein valaistukseksi. (Sarkkinen, 2006, s. 37)

Valaistuksessa kannattaisi siirtyä loisteputkivalaisimista Led-valaisimiin, sillä loisteputkivalaisimiinkin on tarjolla ledivaihtoehtoja. Ledilamppujen hyötyihin kuuluvat pitkäikäisyys, energiatehokkuus, ne syttyvät välittömästi ja eivät sisällä elohopeaa. Ledit myös soveltuvat lähes kaikenlaisiin käyttökohteisiin. Hankintahintansa ledit maksavat takaisin säästyvän energian myötä. (Lampputieto, n.d.a)

Palveluyksiköiden käytävätiloihin voisi myös harkita liiketunnistimia, joilla vähennettäisiin niiden turhaa valaisua varsinkin yöaikaan, jolloin paikalla on huomattavasti vähemmän henkilökuntaa. Erilaisiin esimerkkisyksiköissä havaittuihin koristevaloihin kannattaisi myös valita vaihtoehtoja, jotka eivät ole päällä vuorokauden ympäri. Valaistuksen kannalta kuitenkin olennaisinta on, että turhaa valaisemista vältetään käyttäjien toimesta valaisimia sammuttamalla. Energiatahokaskin valaistus kannattaa sammuttaa, kun tilasta poistutaan yli viideksi minuutiksi (Lampputieto, n.d.b).

KVPS Tukena Oy:ssä olisi myös vedenkulutuksen vähentämiseen monia erilaisia keinoja. Yritykselle sopivia keinoja olisivat esimerkiksi vedenkulutuksen seuranta, veden virtaamien säätäminen vesikalusteissa, harkitut hankinnat vesikalusteita hankittaessa, vettä kuluttavien laitteiden ohjeiden mukainen käyttö, vain täysien koneellisten peseminen ja veden säästö pesutilanteissa.

Veden kulutuksen kannalta on tärkeää seurata veden kulutusta säännöllisesti. Näin saadaan selville, onko veden kulutuksen pienentämisessä onnistuttu, mutta mahdolliset vuodot voidaan näin myös havaita ajoissa. Tippuvat hanat ja vuotavat wc-pöntöt kuluttavat vettä yllättävän paljon aiheuttaen turhaa vedenkulutusta ja lisälaskua. (Sarkkinen, 2006, s. 44).

Vedenkulutukseen voidaan vaikuttaa myös veden virtaamia säätelemällä. Nykyaikaiset vesikalusteet huolehtivat osittain vedenkulutuksen vähentämisestä. Nykyaikaisissa WC-istuimissa voi valita niiden huuhtelumäärän ja ne toimivat jopa alle neljän litran kertahuuhtelulla. Käsienpesuhanassa riittää kuuden litran minuuttivirtaama ja suihkussa 12 litran minuuttivirtaama. (Motiva, 2018b)

Sosiaali- ja terveysalan kiinteistössä kuluu työympäristöstä riippumatta vettä esimerkiksi puhdistuspalveluihin sekä ruoanlaittoon. Rakennuksen energiankulutuksesta noin viidennes kuluu veden lämmittämiseen eli käyttöveden lämmityksellä on suuri merkitys. Kuitenkin hoitolaitosten pesutilanteissa vedenkäytön säästämisen edelle menee asiakkaan omatoimisuuden tukeminen. Asiakkaan omaa kokemusta tulee myös kunnioittaa veden lämpötilaa säädettäessä. Tällöinkin voidaan kuitenkin kiinnittää huomiota veden juoksutuksen kestoon esimerkiksi sulkemalla suihkun saippuoinnin ajaksi. (Ympäristöosaava, n.d.g)

Vettä kuluttavien laitteiden hankintoja tehtäessä energian kulutuksen lisäksi kannattaa kiinnittää huomiota myös vedenkulutuksen määriin. Nykyaikaiset laitteet ja vesikalusteet säästävät energian lisäksi myös vettä. Merkittävän osan laitteen kokonaiskustannuksista muodostavat elinkaaren aikaiset käyttökustannukset. Säästöä saadaan myös käyttämällä astian- ja pyykinpesukoneiden ohjelmia tarkoituksenmukaisesti ja pesemällä vain täysiä koneellisia. (Motiva, 2019b)

5.6 Kuljetukset

Ympäristösuunnitelman kuudennessa osassa keskitytään KVPS Tukena Oy:n kuljetuksiin. Kuljetuksilla tarkoitetaan tässä kohtaa pääsääntöisesti KVPS Tukena Oy:ssä tapahtuvaa asukkaiden tai henkilöstön kuljetuksia sekä työmatkaliikennettä. Hankintojen aiheuttamiin tuotteiden kuljetuksiin ei erityisesti tässä kohtaa keskitytä.

5.6.1 Kuljetusten nykytilanne

KVPS Tukena Oy:n henkilöstöä on kannustettu käyttämään joukkoliikennettä tai kimpppakyytejä ja pyöräilemään tai kävelemään töihin sekä myös työpäivän aikana. Työmatkoissa noudatetaan valtion matkustussääntöä ja työmatkat työpäivän aikana tehdään ensisijaisesti julkisia liikennevälineitä käyttäen. Työmatkaliikuntaan on kannustettu myös työhyvinvoinnin näkökulmasta.

Esimerkkinä toimivassa Tukena Lamminrannan palveluyksikössä kuljetaan asukkaiden kanssa kävellen aina mahdollisuuksien mukaan ja muulloin käytetään taksia. Lamminrannan asumisyksikön etuna on terveyskeskuksen ja päivittäistavarakaupan läheisyys, jonne voidaan asukkaiden kanssa kulkea kävellen.

5.6.2 Kuljetuksista yleisesti aiheutuvia ympäristövaikutuksia

Liikenne aiheuttaa haitallisia vaikutuksia niin ihmisten terveydelle kuin ympäristöllekin. Ympäristölle ilman epäpuhtaudet aiheuttavat muun muassa kasvillisuusvaurioita sekä vesistöjen ja maaperän happamoitumista sekä rehevöitymistä. Maaperä ja pohjavedet kärsivät maanteiden suolauksesta. (Sarkkinen, 2006, s. 48)

Maamme energiankulutuksesta liikenteen osuus on noin viidennes. Koko liikenteen osuus on esimerkiksi hiilimonoksidi- eli häkäpäästöistä yli puolet. Myös hiilivety- ja typenoksidipäästöistä liikenne aiheuttaa noin puolet. Liikenteen aiheuttamia paikallisia vaikutuksia ovat pakokaasupäästöt, jotka aiheuttavat haitallisia vaikutuksia terveyteen, sillä ne aiheuttavat esimerkiksi sydän- ja keuhkosairauksia. Pakokaasujen lisäksi liikenne aiheuttaa katupölyn nousua ilmaan. Liikennemelu on myös liikenteestä aiheutuva haitallinen vaikutus ympäristölle ja se vaikuttaa esimerkiksi viihtyisyyteen, ihmisten keskittymiseen ja puheviestintään. (Valonia, 2015)

5.6.3 Kehitysehdotusten laatiminen kuljetuksille

KVPS Tukena Oy:n ympäristövaikutukset työpäivän aikana tapahtuvissa kuljetuksissa ovat esimerkkinä toimivan palveluyksikön perusteella melko vähäiset. Palveluyksikön erittäin hyvä sijainti vaikuttaa kuitenkin huomattavasti siihen, että varsinkin kulkemiset työpäivän aikana asukkaiden kanssa voidaan hoitaa pääsääntöisesti kävellen. Kaikissa palveluyksiköissä ei todennäköisesti ole kuitenkaan yhtä hyvät mahdollisuudet kävellen kulkemiseen.

Yksityisautoilun aiheuttamia haitallisia ympäristövaikutuksia voidaan vähentää monin eri tavoin kuten esimerkiksi taloudellisella ajotavalla, reittisuunnittelulla ja kimpppakyydeillä (Sarkkinen, 2006, s. 50). KVPS Tukena

Oy:n palveluyksiköissä kannattaisi kiinnittää huomiota edellä mainittuihin kuljetuksista syntyvien haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseksi.

Työmatkaliikunnan lisäämiseen on mahdollisuuksia lähes aina, sillä noin 40 prosentilla suomalaisista on alle kolmen kilometrin työmatka (Pesonen, ym. 2005, s. 51). Työmatkaliikenteeseen kannustamista kannattaa KVPS Tukena Oy:n jatkaa ja tehdä henkilöstölle esimerkiksi kysely työmatkoista. Kyselyn tuloksista voisi käydä ilmi esimerkiksi työmatkan pituus, millä väli-
neellä työmatka kuljetaan ja millä tavoin henkilöstö kokisi, että työmatkaliikuntaan voisi yrityksen puolelta kannustaa enemmän. Työmatkaliikunnan hyödyistä kannattaisi myös tiedottaa henkilöstölle.

Työmatkaliikunnalla saadaan aikaan terveyshyötyjä, ympäristöhyötyjä ja taloudellista hyötyä sekä työnantajalle että myös työntekijälle. Työmatkaliikunnalla saadaan muun muassa vähennettyä sairaspöissaoloja. Pelkääntään jo kesäajan aktiivisuudella saadaan aikaan huimia terveysvaikutuksia, vaikka pyöräily tai kävely töihin ei olisi edes ympärivuotista. (Liikuterveemaksi.com, n.d.)

Työnantaja voi kannustaa henkilöstöä työmatkaliikuntaan myös konkreettisin keinoin esimerkiksi järjestämällä henkilöstön käyttöön pyöräparkin ja suihkutilat tai ottamalla käyttöön työsuhde-etuna polkupyörät (Pesonen, 2005, s. 51). Pyörähuollon mahdollisuus keväisin tai askelmittarin, liukuesteiden, pyöräilykypärän tai heijastinliivin hankinnan tukeminen työnantajan toimesta kannustaa myös työmatkaliikuntaan (Sarkkinen, 2015).

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Ympäristösuunnitelmaa tehdessä selvisi, että KVPS Tukena Oy:llä on monipuoliset mahdollisuudet yrityksen toiminnan aiheuttamien haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseen. Alkuun tuntui kuitenkin vaikealta lähteä etsimään sopivia keinoja, sillä yrityksessä oli otettu jo aiemmin huomioon monia erilaisia tapoja vähentää haitallisia ympäristövaikutuksia. Tietyllä tapaa ympäristösuunnitelman teko olisi ollut helpompaa, jos asiat olisivat yrityksessä olleet alkutilanteessa huonommin.

Uusia keinoja yrityksen käyttöön löytyi kuitenkin lopulta runsaasti, kun otti huomioon, että pienilläkin muutoksilla on merkitystä. Osa laadituista kehitysehdotuksista vaatii yritykseltä ja sen henkilöstöltä suurempaa panosta, mutta suurin osa on pienempiä muutoksia totuttuihin toimintamalleihin. Pienillä teoilla voidaan kuitenkin saada yhtä lailla aikaan muutosta haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseen. Näissä toimintamallien muutoksissa KVPS Tukena Oy:n sisäinen viestintä on ensisijaisen tärkeää.

Ympäristösuunnitelman eri osa-alueissa esitettyjä kehitysehdotuksia ja ohjeistuksia voidaan käyttää kaikissa KVPS Tukena Oy:n palveluyksiköissä

joko suoraan tai soveltaen. Yhtiötason ohjeistuksilla sekä ympäristövastavien koulutuksilla saadaan aikaan toimintamallien yhtenäistämistä eri palveluyksiköiden välillä. Toimintatapojen muutoksilla saadaan jo aikaan tuloksia esimerkiksi jätehuollossa, vaikka minkäänlaista taloudellista panosta muutoksia varten ei tehtäisikään. Lisäämällä lisäksi hieman taloudellista panosta ympäristöasioiden hoitoon saadaan jo aikaan huomattavia vaikutuksia ympäristöasioiden vastuullisessa hoitamisessa. Tietyissä tapauksissa kuten energiansäästöissä voidaan yhtä aikaa vähentää aiheutuneita kustannuksia ja toiminnasta aiheutuvia ympäristövaikutuksia.

Ympäristösuunnitelmassa oli alun perin tarkoitus käsitellä myös jätteiden sekä sähkön- ja vedenkulutuksen määriä. Niiden avulla olisi ollut mahdollista pohtia millaisia tavoitteita niiden vähentämiseksi voitaisiin määrällisesti asettaa. Tekniseltä isännöitsijältä ei kuitenkaan ehditty saada nykyisen kulutuksen määriä, joten ympäristösuunnitelmasta jäivät pois määrälliset asiat. Jätteiden ja sähkön- sekä vedenkulutuksen määrien vähentämistä on kuitenkin käsitelty yleisluontoisesti ympäristösuunnitelmassa.

Opinnäytetyölle asetetut tavoitteet saavutettiin tilaajan palautteen mukaan erittäin hyvin, sillä opinnäytetyö sisältää kuvauksen yrityksen toiminnasta aiheutuvien ympäristövaikutusten nykytilasta sekä konkreettisia ehdotuksia ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Tilaaja kokee ehdotukset perustelluiksi ja sellaisiksi, että niiden pohjalta tilaajan on helppo tehdä valintoja toimeenpantavista toimenpiteistä osana yrityksen vuosisuunnittelua. Opinnäytetyö on sellaisenaan hyödynnettävissä yrityksen toiminnassa. Tilaajan palautteen mukaan opinnäytetyön tekijän työskentely oli aktiivista ja itsenäistä kuitenkin niin, että hän riittävästi informoi opinnäytetyön tilaajaa työn edistymisestä. Opinnäytetyön tilaajalla oli mahdollisuus lukea ja halutessaan kommentoida keskeneräistä työtä työskentelyn aikana. Työ valmistui tavoiteaikataulussa ja opinnäytetyön tilaajan näkökulmasta sekä opinnäytetyön tuotos, että tekijän työskentely olivat kiitettävää tasoa.

LÄHTEET

Biolan. (n.d.). Kompostointi-opas. Haettu 19.5.2019 osoitteesta <https://www.biolan.fi/artikkelit/kompostointi-opas>

EKOenergia. (n.d.) Ympäristömerkkimme ja verkostomme. Haettu 10.4.2019 osoitteesta <https://www.ekoenergy.org/fi/about-us/>

Ekroos, M. (1995). *Ympäristövastuu - opas yrityksille*. Vantaa: TT-Kustannustieto Oy.

Energiateollisuus. (n.d.). Energia ja ympäristö. Haettu 15.4.2019 osoitteesta https://energia.fi/perustietoa_energia-alasta/ymparisto

Evira. (2018). Elintarvikkeiden säilytystiloista kotikeittiössä. Haettu 19.5.2019 osoitteesta <http://aineisto.ruokavirasto.fi/evira20181231/www/elintarvikkeet/tietoa-elintarvikkeista/kasittely-ja-sailyttaminen/lampotila/index.html>

Hävikkoviikko. (n.d.) Ruokaketju ja hävikin määrä eri ruokaketjun osissa. Haettu 5.5.2019 osoitteesta <https://havikkoviikko.fi/tietoa-ruokahavikista/>

Ilmasto-opas.fi. (2018a). Rakennusten lämmitys. Haettu 8.3.2019 osoitteesta <https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/hillinta/-/artikkeli/73fa2827-42d1-4fd7-a757-175aca58b441/rakennusten-lammitys-kuluttaa-runsaasti-energiaa.html>

Ilmasto-opas.fi. (2018b). Sähkölaitteissa ja valaistuksessa on merkittäviä energiansäästämahdollisuuksia. Haettu 6.3.2019 osoitteesta <https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/hillinta/-/artikkeli/5fbaa6aa-f525-4cdd-9699-23d415815ae5/sahkolaitteissa-ja-valaistuksessa-on-merkittavia-energiansaastomahdollisuuksia.html>

Jätelaki 646/2011. Haettu 14.4.2019 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110646>

Krabbe, J., Valtiala, M. & Lausjärvi, M. (2013) *Ympäristöopas siivousalalle*.

Lampputieto. (n.d.a). Ledilamput. Haettu 17.5.2019 osoitteesta <https://lampputieto.fi/lampun-valinta/alasivu/led-lamput/>

Lampputieto. (n.d.b). Usein kysyttyä. Haettu 17.5.2019 osoitteesta <https://lampputieto.fi/lampun-valinta/usein-kysyttya/>

Liikuterveemmaksi.com. (n.d.) Liikunnan lisääminen työpaikalla. Haettu 8.4.2019 osoitteesta <http://liikuterveemmaksi.com/liikunnan-lisaaminen-tyopaikalla/>

Lumijärvi A. & Kela L. (2000). *Pienen yrityksen ympäristöjärjestelmäopas*. Helsinki: Metalliteollisuuden Kustannus Oy.

Motiva. (2017). Viilennä viisaasti kesällä. Haettu 5.4.2019 osoitteesta https://www.motiva.fi/koti_ja_asuminen/ajankohtaista_nyt/viilenna_vii-saasti_kesalla

Motiva. (2018a). Kulutusseuranta. Haettu 29.2.2019 osoitteesta https://www.motiva.fi/koti_ja_asuminen/taloyhtiöt/energiaeksperttitoi-minta/lahtotilanteeseen_tutustuminen/kulutusseuranta

Motiva. (2018b). Sauna ja kylpyhuone. Haettu 16.3.2019 osoitteesta https://www.motiva.fi/koti_ja_asuminen/hyva_arki_ko-tona/sauna_ja_kylpyhuone

Motiva. (2019a). Hallitse huonelämpötiloja. Haettu 7.3.2019 osoitteesta https://www.motiva.fi/koti_ja_asuminen/hyva_arki_kotona/hal-litse_huonelampotiloja

Motiva. (2019b). Vedenkulutus. Haettu 16.3.2019 osoitteesta https://www.motiva.fi/koti_ja_asuminen/hyva_arki_kotona/vedenkulu-tus

Pesonen, H-L. & Hämäläinen, K. & Teittinen, O. (2005). *Ympäristöjärjestel-män rakentaminen*. Helsinki: Talentum Media Oy.

Pohjola, T. (2003). *Johda ympäristöasioita tehokkaasti*. Helsinki: Talentum Media Oy.

Rohweder, L. (2004). *Yritysvastuu - kestävä kehitys organisaatiotasolla*. 1. painos. Helsinki: WSOY.

Saa syödä! (n.d.). Ruokahävikin ympäristövaikutukset. Haettu 18.3.2019 osoitteesta <http://www.saasyoda.fi/ruokah%C3%A4vikin-ymp%C3%A4rist%C3%B6vaikutukset>

Sarkkinen, M. (2015). Ota hyöty irti työmatkasta! *Työpiste 9.9.2015*. Haettu 8.4.2019 osoitteesta <https://www.ttl.fi/tyopiste/ota-hyoty-irti-ty-omat-kasta/>

Sarkkinen, S. (2006). *Ympäristövastuu työpaikalla*. Helsinki: Edita Prima Oy.

Suomen perustuslaki 1999/731. Haettu 8.1.2019 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

Suomi puhtaaksi (n.d.). Jätehuollon ongelmat. Haettu 28.3.2019 osoit-teesta <http://suomipuhtaaksi.fi/jatehuollon-ongelmat/>

Teknokemian yhdistys ry (n.d.). Pesuaineiden ympäristövaikutukset. Haettu 13.4.2019 osoitteesta http://www.teknokemia.fi/fin/pesu-ja_puhdistusaineet/pesuaineiden_puheenaiheita/ymparistovaikutukset/

Tukena. (n.d.). Palveluvalikoima. Haettu 14.1.2019 osoitteesta <http://www.tukena.fi/palvelut/>

Unilever Food Solutions (n.d.). Kolme ulottuvuutta. Haettu 21.4.2019 osoitteesta <https://www.unileverfoodsolutions.fi/teemat-ja-ratkaisut/kestava-kehitys/kestavan-kehityksen-tarkeys/paiva-se-on-huomenna-kin.html>

Valaistustieto. (n.d.). Energiatehokas valaistus. Haettu 17.5.2019 osoitteesta <https://valaistustieto.fi/energiatehokas-valaistus/>

Valonia. (2015). Liikenteen ympäristövaikutukset. Varsinais-Suomen Ikestävänä kehityksen ja energia-asioiden palvelukeskus. Päivitetty 26.08.2015. Haettu 9.4.2019 osoitteesta <https://www.valonia.fi/fi/liikkuminen/14203-liikenteen-ymp-rist-vaikutukset>

WWF. (2007). Opas vastuullisen paperin hankintaan. Haettu 3.4.2019 osoitteesta <https://wwf.fi/mediabank/5959.pdf>

Ympäristö.fi. (2016a). Ympäristöjärjestelmät ja johtaminen. Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu. Päivitetty 5.7.2016. Haettu 4.4.2019 osoitteesta https://www.ymparisto.fi/fi-fi/kulutus_ja_tuotanto/Ymparistojarjestelmat_ja_johtaminen

Ympäristö.fi (2016b). Ympäristömerkit. Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu. Päivitetty 8.3.2016. Haettu 14.4.2019 osoitteesta [https://www.ymparisto.fi/fi-fi-Kulutus_ja_tuotanto/Tuotesuunnittelu_ja_tuotteet/Ymparistomerkit](https://www.ymparisto.fi/fi-fi/Kulutus_ja_tuotanto/Tuotesuunnittelu_ja_tuotteet/Ymparistomerkit)

Ympäristöministeriö. (2017). Mitä on Kestävä kehitys? Päivitetty 26.6.2017. Haettu 2.1.2019 osoitteesta http://www.ymparisto.fi/fi-fi/ymparisto/kestava_kehitys/mita_on_kestava_kehitys

Ympäristöosaava. (n.d.a). Ympäristövaikutukset. Haettu 8.1.2019 osoitteesta <https://www.ymparistoosaava.fi/rakennusala/index.php?k=22790>

Ympäristöosaava (n.d.b). Sosiaali-ja terveysalan ympäristövaikutukset. Haettu 10.4.2019 osoitteesta <https://www.ymparistoosaava.fi/sosiaali-ja-terveysala/index.php?k=22544>

Ympäristöosaava. (n.d.c). Ympäristövastuulliset toimintatavat sosiaali- ja terveysalalla. Haettu 8.4.2019 osoitteesta <https://www.ymparistoosaava.fi/sosiaali-ja-terveysala/index.php?k=22652>

Ympäristöosaava. (n.d.d). Siivousaineiden ympäristöhaitat. Haettu 6.4.2019 osoitteesta <https://www.ymparistoosaava.fi/puhdistuspalvelu-ala/index.php?k=22509>

Ympäristöosaava. (n.d.e). Puhtaanapito. Haettu 10.4.2019 osoitteesta <https://www.ymparistoosaava.fi/ruokapalvelu-ala/index.php?k=22457>

Ympäristöosaava. (n.d.f). Jätteiden synnyn ehkäisy. Haettu 12.3.2019 osoitteesta <https://www.ymparistoosaava.fi/sosiaali-ja-terveysala/index.php?k=22670>

Ympäristöosaava. (n.d.g). Vedenkulutus. Haettu 16.3.2019 osoitteesta <https://www.ymparistoosaava.fi/sosiaali-ja-terveysala/index.php?k=22672>

KVPS TUKENA OY:N YMPÄRISTÖSUUNNITELMA

KVPS Tukena Oy:n ympäristösuunnitelma

Johdanto ja ympäristösuunnitelman päämäärät

KVPS Tukena Oy on yhteiskunnallinen yritys, jonka tarkoituksena on tuottaa laadukkaita ja jatkuvia palveluita kehitysvammaisille ja muille tukea tarvitseville ympäri Suomea. Yksi KVPS Tukena Oy:n strategisista tavoitteista on "vastuu yhteisöistä - vastuullisuus yhteiskunnassa". Osana yrityksen yhteiskuntavastuuosuunnitelmaa on käsitelty myös ympäristöasioita, mutta tämä ympäristösuunnitelma on laadittu täydentämään yhteiskuntavastuuosuunnitelmaa ympäristöasioiden osalta.

KVPS Tukena Oy:n ympäristösuunnitelman laatimisen ensisijaisena päämääränä on pyrkiä lisäämään ympäristötietoisuutta yrityksen henkilöstön keskuudessa. Lisäksi ympäristösuunnitelman avulla pyritään luomaan ja yhtenäistämään ympäristöä huomioivia toimintamalleja yrityksen eri palveluyksiköiden välillä. Näillä päämäärillä pyritään saamaan aikaan yrityksen toiminnasta aiheutuvien haitallisten ympäristövaikutusten vähenemistä. Kyseisten päämäärien perusteella on voitu luoda tarkempia tavoitteita ja konkreettisia kehitysehdotuksia, joilla nämä päämäärät voidaan KVPS Tukena Oy:ssä saavuttaa.

Ympäristösuunnitelmassa keskitytään KVPS Tukena Oy:n toiminnasta aiheutuviin ympäristövaikutuksiin tällä hetkellä sekä nykytilanteen perusteella laadittuihin kehitysehdotuksiin. Ympäristösuunnitelman tavoitteiden saavuttamisen kannalta on myös tärkeää, että asetetuille tavoitteille on asetettu aikataulut sekä vastuuhenkilöt. KVPS Tukena Oy määrittelee asetetuille tavoitteille aikataulut ja vastuuhenkilöt tämän ympäristösuunnitelman perusteella. Tämä ympäristösuunnitelma on saatu aikaan Hämeen ammattikorkeakoulun Kestävän kehityksen koulutusohjelman opinnäytetyönä.

Ympäristövaikutusten selvittäminen

Ympäristösuunnitelman laatimista varten toteutettiin aluksi KVPS Tukena Oy:ssä ympäristövaikutusten selvittämiseen tähtäävä alkukartoitus. Alkukartoituksen tarkoituksena oli saada selville yrityksen toiminnasta aiheutuvien haitallisten ympäristövaikutusten tilanne tällä hetkellä. Alkukartoitus oli kaksiosainen ja sen yhteydessä tutustuttiin ensin yhteen esimerkkinä toimivaan KVPS Tukena Oy:n palveluyksikköön. Alkukartoituksen toisessa osassa haastateltiin yrityksen kehittämisjohtajaa yrityksen johdon näkemyksistä.

Esimerkkikohteena käytettiin Forssan Tukena Lamminrantaa, joka on yksi KVPS Tukena Oy:n palveluyksiköistä. Tukena Lamminranta tuottaa ympärivuorokautista tehostettua asumispalvelua yhteensä viidelletoista erityistä tukea tarvitsevalle aikuiselle. Palveluyksikkö muodostuu yhteensä kolmesta viiden asukkaan kotiryhmästä, joissa jokaisessa kotiryhmässä on yhteinen tupakeittiö. Kotiryhmissä sijaitsevat myös jokaisen asukkaan vuokra-asunnot, joihin kuuluvat huone ja alkovi tai varastotilaa sekä pesuhuone. Osassa asunnoista on myös minikeittiö. Asukkaiden yhteiskäytössä ovat sauna-, pesuhuone- ja pyykkihuoltotilat. Lisäksi kiinteistössä on muutamia toimistohuoneita sekä henkilökunnan käytössä olevat keittiötilat. Kiinteistön omistaa Kehitysvammaisten Palvelusäätiö ja se on valmistunut vuonna 2009.

KVPS Tukena Oy:n toiminnasta aiheutuvat haitalliset ympäristövaikutukset aiheutuvat pääosin aivan tavallisista toiminnoista yrityksen arjessa. Energiankäytöstä aiheutuu hiilidioksidipäästöjä, jätevesien määrä lisääntyy vedenkulutuksen myötä ja erilaisia jätteitä

muodostuu. Tietyt keinot haitallisten ympäristövaikutusten pienentämiseen saattavat tuntua pieniltä tai jopa merkityksettömiltä, mutta monilla pienillä teoilla voidaan saada aikaan suuri vaikutus esimerkiksi energiankulutuksen vähentämisessä.

Alkukartoituksen tulokset ja kehitysehdotukset

Ympäristösuunnitelma on jaoteltu kuuteen eri osa-alueeseen, jotka ovat ympäristöjohtaminen, hankinnat, siivous ja siivouksessa käytettävät kemikaalit, jätehuolto ja kierrättäminen, energian- ja vedenkulutus sekä kuljetukset. Vaikka osa-alueet on jaoteltu erikseen niin moni osa-alueista vaikuttaa ratkaisevasti myös muihin osa-alueisiin. Jokaisessa osa-alueessa käsitellään aluksi yrityksen tilannetta tällä hetkellä ja tämän lisäksi kehitysehdotuksia nykyisen tilanteen parantamiseksi vastuullisella tavalla ympäristön kannalta toimimiseksi.

1. Ympäristöjohtaminen

Ympäristösuunnitelman ensimmäisessä osa-alueessa keskitytään KVPS Tukena Oy:ssä tapahtuvaan ympäristöjohtamiseen. Ympäristöjohtamisella pyritään parantamaan yrityksen toiminnan aiheuttamia haitallisia ympäristövaikutuksia. Tämän ympäristösuunnitelman laatiminen kuuluu osaltaan yrityksessä tapahtuvaan ympäristöjohtamiseen.

Ympäristöjohtamisen tilanne KVPS Tukena Oy:ssä tällä hetkellä

- Yritykselle ei ole erikseen muotoiltu ympäristöpolitiikkaa
- Ympäristöasioita on sivuttu osana yhteiskuntavastuuosuunnitelmaa
 - Yrityksen johtoryhmä seuraa ja arvioi yhteiskuntavastuuosuunnitelman toteutumista
- Koko yhtiön tasolla ohjaus ympäristön huomioimiseksi ja ympäristön kannalta kestäväällä ja vastuullisella tavalla toimimiseksi on ollut melko vähäistä
- Yhtiötasolla ei ole nimetty ympäristöasioista vastaavaa henkilöä
 - Osassa palveluyksiköitä ympäristövastaava on nimetty
 - Yksikötasolla palveluyksikön esimies vastaa yksikkönsä toiminnasta ja tällöin myös ympäristöasioiden huomioimisesta
- Erityistä ympäristöasioihin liittyvää koulutusta ei ole yrityksessä järjestetty
- Henkilökunnan perehdytysohjelmassa on huomioitu palvelua tuottavan henkilöstön perehdytys talotekniikkaan, sillä tämä on keskeisin energiankulutukseen vaikuttava tekijä
- Henkilöstöllä on mahdollisuus esittää suoraan omalle esimiehelleen kysymyksiä, huolenilmauksia ja kehitysehdotuksia
 - Palautetta voi myös antaa oman esimiehen esimiehelle tai johdolle suoraan sähköpostitse
 - Maaliskuussa 2019 on tullut käyttöön laatupoikkeamaraportointi, joka mahdollistaa laatuhavainnoista ja epäkohdista raportoinnin anonyymisti koko organisaatiossa
- Aloitekanava ei koske alihankkijoita, eikä ympäristöasioiden huomioimista alihankkijoilta erikseen vaadita eikä myöskään ympäristökoulutusta alihankkijoille ole ohjeistettu

Ympäristöjohtamisen tavoitteet ja kehitysehdotukset

Ympäristöjohtamisessa tavoitteena KVPS Tukena Oy:lle on laatia yhtenäinen koko yrityksen kattava linjaus ympäristöasioiden vastuulliselle hoitamiselle yrityksessä. Yhtenä tämän ympäristösuunnitelman päämääränä on henkilöstön ympäristötietoisuuden lisääminen, joten yrityksen sisäisellä viestinnällä on suuri merkitys tavoitteiden saavuttamiselle.

Kehitysehdotukset

- KVPS Tukena Oy:n näköisen ympäristöpolitiikan laatiminen

- Yrityksen ympäristöarvojen esittely
- Yleisten periaatteiden laatiminen yrityksen ympäristöasioiden vastuulliselle hoitamiselle
- Johdon ja koko yrityksen sitoutuneisuuden osoittaminen
- Toiminnan kehittämisessä jatkuvaan parantamiseen pyrkimisen osoittaminen
- Ympäristölainsäädännön noudattamisen osoittaminen
- Ympäristöasioista yhtiötasolla vastaavan henkilön nimeäminen
 - Tavoitteiden toteutumisen seuranta eri palveluyksiköissä ja yhtiötasolla
 - Ympäristönsuojelullisten mittarien seuranta ja analysointi (jättemäärät, energian- ja vedenkulutuksen mittarit)
 - Ympäristövastaavalta palveluyksiköiden esimiehet saivat tarvittaessa tietoa ympäristöasioihin liittyvissä ratkaisuissa esimerkiksi hankinnoissa
- Ympäristöasioista vastaavan henkilön nimeäminen jokaiseen palveluyksikköön
 - Palveluyksikön esimies tai mahdollisesti joku muu palveluyksikön henkilöstöön kuuluva
- Ympäristöasioihin liittyvän sisäisen viestinnän lisääminen
 - Selkeät ohjeistukset kaikelle henkilöstölle nähtäville mm. energian- ja vedenkulutukseen ja jätteiden lajitteluun
 - Henkilöstön ohjeistaminen kuinka asukkaiden ohjeistuksessa toimitaan
 - Yrityksen aloitekanavan käyttö myös ympäristöasioissa
 - Ympäristöasioihin liittyvän tiedottamisen tapahtuminen yhtiötason ympäristövastaavalta palveluyksiköiden ympäristövastaaville sekä myös toiseen suuntaan
- Ympäristöasioihin ja vastuulliseen toimintaan kannustamiseen liittyvät koulutukset säännöllisesti esimerkiksi kerran vuodessa
 - Koulutukset palveluyksiköiden esimiehille ja/tai palveluyksikössä nimeytyille ympäristövastaaville, jotka veisivät tietoa eteenpäin omille palveluyksiköilleen
 - Lisäisi toimintamallien yhtenäistämistä eri palveluyksiköiden välillä
 - Onnistumisten ja uusien ideoiden jakaminen eri palveluyksiköiden välillä koulutusten yhteydessä
- Ympäristöasioista huolehtimisesta viestiminen asiakkaille ja yhteistyökumppaneille esimerkiksi yrityksen internet-sivuilla
 - Yrityksen ympäristöpolitiikan julkistaminen sen laatimisen jälkeen
- Alihankkijoita kilpailuttaessa alihankkijoiden ympäristöasioiden huomioimisen huomioon ottaminen

2. Hankinnat

Ympäristösuunnitelman toisessa osa-alueessa keskitytään KVPS Tukena Oy:n hankintoihin. Yrityksen tekemillä vastuullisilla ja tarkkaan mietityillä hankinnoilla voidaan vaikuttaa myös monen muun tämän ympäristösuunnitelman osa-alueen aiheuttamiin haitallisiin ympäristövaikutuksiin. Vastuullisten hankintojen vaikutukset näkyvät muun muassa energian- ja vedenkulutuksessa sekä jätehuollossa. Erilaiset siivouksessa käytettävät kemikaalit kuuluvat osaltaan myös yrityksessä tehtyihin hankintoihin, mutta näihin perehdytään erikseen seuraavassa ympäristösuunnitelman osa-alueessa.

Hankintojen tilanne KVPS Tukena Oy:ssä tällä hetkellä

- Hankintojen ympäristövaikutuksia ei systemaattisesti arvioida, mutta ympäristövaikutukset kuuluvat hankinnan arviointikriteereihin
 - Kriteereihin ympäristövaikutusten lisäksi kuuluvat hinta, toimitusaika, käyttökustannukset, laatu, esteettiset ja toiminnalliset ominaisuudet, tekniset arvot sekä huoltopalvelut ja tekninen tuki
 - Yksilöityjä ympäristökriteerejä hankinnoissa ei ole määritelty eikä ohjeistuksia laadittu siitä, kuinka ympäristövaikutuksia tulisi arvioida

- Yritykselle hankitaan ympäristömerkittyjä tuotteita silloin, kun se muut hankinnan arviointikriteerit huomioiden on kokonaistaloudellisesti järkevää
 - Ympäristömerkintää ei ole erityisesti painotettu hankintoja tehtäessä
- Toimittajille tai alihankkijoille ei ole pääsääntöisesti määritelty ympäristökriteerejä
- Tavarantoimitusten yhteydessä ei ole pyritty vähentämään pakkausmateriaalia tai ole suosittu kierrätettäviä tai uudelleen käytettäviä pakkauksia
- Kierrätysmateriaaleista valmistettuja tuotteita ei yhtiötasolla suosita
- Kertakäyttöisten sijaan suositaan kestotuotteita silloin, kun se on toiminnan kannalta järkevää
 - Kertakäyttöastioiden käyttö on vähäistä
 - Toimialalle tyypillisesti hygieniaan ja henkilöstön suojaukseen liittyviä kertakäyttötuotteita kuluu runsaasti
 - Kertakäyttötuotteina esimerkiksi kertakäyttöhanskat, vaipat ja pesulaput, joiden korvaamista hygieniasyistä kestäväillä ei ajatella realistiseksi
- Käsien kuivauksessa käytössä käsipaperit
- Toimistopaperin kulutukseen on kiinnitetty huomiota ja tulostamista vältetään
 - Pääasiassa käytetään sähköisiä materiaaleja aina kuin mahdollista ja tämä toteutuu kaikilla organisaatiotasolla

Hankintojen tavoitteet ja kehitysehdotukset

Hankinnoissa tavoitteena on yhtenäistää hankintojen tekoa ympäristövastuulliseen suuntaan eri palveluyksiköiden välillä yhtiötason ohjeistusten avulla ja erilaisten ympäristömerkkien hyödyntämistä lisäämällä.

Kehitysehdotukset

- Koko yritystä koskevien yleisten ohjeistusten laatiminen sisältäen hankintakriteerit myös ympäristöön vaikuttavista näkökulmista
- Kestäviä hankintoja tuotteista tai palveluista tehdessä otetaan mm. huomioon
 - Mahdollisesti tarkempaan määriteltyt ympäristövaatimukset tietyille tuotteille tai palvelulle
 - Elinkaarikustannukset
 - Ympäristömerkit
 - Erilaisten uusiomateriaalien käyttö
 - Korjattavuus sekä varaosien saatavuus
 - Hyödynnettävyys jätteenä
- Ympäristömerkkien hyödyntäminen hankinnoissa on yksinkertainen tapa löytää ympäristöystävällinen vaihtoehto
 - Pohjoismainen ympäristömerkki eli Joutsenmerkki
 - EU-ympäristömerkki
 - EU-energiamerkintä
 - Ympäristömerkittyjen tuotteiden laatuvaatimukset takaavat yleensä myös korkean laadun
- Laitehankintoja tehdessä energiamerkintöjen ja vedenkulutusmerkintöjen huomiointi
 - Energiamerkki on pakollinen ilmalämpöpumpuissa, ilmastointilaitteissa, lamppuissa, uuneissa, astianpesukoneissa, kuivaavissa pesukoneissa, kuivausrummuissa, pyykinpesukoneissa ja kylmlaitteissa
 - Kannettavat tietokoneet ovat energiatehokkaampia pöytäkoneisiin verrattuna
 - Tv-ruuduissa plasma kuluttaa eniten ja LED vähiten energiaa
- Kestotuotteiden valinta kertakäyttöisten sijaan hankintoja tehtäessä
 - Kertakäyttöastioiden käytöstä luopuminen täysin

- Tietyille tuotteille tarkempien hankintakriteerien määrittely ympäristön kannalta vastuullisten hankintojen tekemiseksi
 - Vastuullisen kopiopaperin hankinta
 - FSC-sertifioidun paperin hankinta
 - Paperin vaihtaminen TCF- tai PCF-paperiin
 - Ekomustepatruunoiden käyttö tulostamisessa ja mustekasettien palautus toimittajalle
- Käsien kuivauksessa käsipapereiden vaihtaminen vaihdettaviin käsipyyherulliin on jopa kolme kertaa ekologisempaa
 - Vähentää myös käsipapereista muodostuvan jätteen määrää

3. Siivous ja siivouksessa käytettävät kemikaalit

Ympäristösuunnitelman kolmannessa osa-alueessa keskitytään KVPS Tukena Oy:ssä tapahtuvaan siivoukseen ja siivouksessa käytettäviin kemikaaleihin. Erilaiset käytössä olevat kemikaalit vaikuttavat haitallisesti sekä ihmisten terveyteen että ympäristöön. Siivouksessa käytettävät kemikaalit kuuluvat osaltaan KVPS Tukena Oy:ssä yrityksen tekemiin hankintoihin, mutta niiden aiheuttamien haitallisten ympäristövaikutusten takia ne on eritelty tässä ympäristösuunnitelmassa omassa osa-alueessaan. Kemikaalilain mukaan työnantajan on oltava perillä yrityksessä käytettävien kemikaalien vaarallisista ominaisuuksista sekä ympäristö- ja terveysvaikutuksista. Kaikista siivoukseen käytettävistä kemikaaleista on työnantajan laadittava luettelo ja pidettävä se ajan tasalla.

Siivouksen tilanne KVPS Tukena Oy:ssä tällä hetkellä

- Hankinnoissa on yhtiötasolla ohjeistettu kiinnittämään huomiota sekä myös vähentämään vaarallisten aineiden käyttämistä esimerkiksi siivouksessa
 - Yksiköitä sitovia linjauksia ainehankinnoista ei ole tehty
 - Yksikön esimies vastaa hankinnoista yksikötasolla
- Kemikaalien kuten siivoukseen käytettävien aineiden valinnassa ja käyttöön-otossa otetaan huomioon terveys-, turvallisuus- ja ympäristöasioita
 - Esimerkiksi siivouksessa käytettävien aineiden valinnassa vaarallisten aineiden käyttöä pyritään välttämään ja valitsemaan terveydelle turvallisia aineita
 - Nykyisin käytettävien puhdistusaineiden korvaamista haitattomammilla aineilla on ohjeistettu tekemään yksikötasolla
 - Esimerkkiyksikössä oli monipuolinen valikoima puhdistusaineita, joissa osassa oli ympäristömerkkejä ja osassa ei
- KVPS Tukena Oy:llä ei ole omaa kunnossapitohenkilökuntaa ja siivouspalvelut hankitaan alihankintana
 - Ympäristöasioiden huomioimista ei erikseen vaadita näiltä alihankkijoilta eikä ympäristökoulutusta alihankkijoille ole ohjeistettu
 - Asukkaiden huoneiden siistimisessä auttavat työntekijät asukkaita

Siivouksen tavoitteet ja kehitysehdotukset

Siivouksen ja siivouksessa käytettävien kemikaalien käytön tavoitteena KVPS Tukena Oy:lle on käyttää mahdollisimman vaarattomia kemikaaleja ottaen huomioon ihmisten terveyden sekä ympäristön. Siivouksesta aiheutuvat haitalliset ympäristövaikutukset muodostuvat siivousaineista ja -välineistä sisältäen sekä niiden valmistuksen että käytön.

Kehitysehdotukset

- Siivoukseen liittyvien alihankkijoiden kilpailutuksessa huomioitava ympäristönäkökulmat
- Siivoukseen liittyvien tuotteiden hankintaan koko yrityksen kattavien ohjeistusten luominen

- Ympäristön kuormittavuus on huomioitava käytettävien aineiden, työtapojen ja -välineiden valinnassa
- Ammattikäyttöön tarkoitettuja ja ympäristömerkittyjä puhdistus- sekä pesuaineita on useimmissa tuoteryhmissä
 - Pohjoismainen ympäristömerkki eli Joutsenmerkki
 - EU-ympäristömerkki
- Suositeltavat ja vältettävät kemikaalit ja myös työvälineet
- Siivoukseen käytettävien kemikaalien käyttö ohjeiden mukaan
 - Ohjeistukset käyttöä ja säilytystä varten helposti henkilöstön saatavilla
- Mikrokuitusiivouksen lisääminen kemikaalien käytön sijaan
 - Etuina veden, pesuaineiden ja mekaanisen työn säästö
- Mahdollisimman mietojen pesuaineiden suosiminen ja erityisesti seuraavien merkintöjen välttäminen puhdistus- ja pesuaineissa
 - EDTA
 - DTPA
 - NTA
 - Fosfonaatit
 - Klooriyhdisteet
 - Triklosaani

4. Jätehuolto ja kierrättäminen

Tässä ympäristösuunnitelman neljännessä osa-alueessa keskitytään KVPS Tukena Oy:n jätehuoltoasioihin ja kierrätykseen. Tiettyjä jätehuoltoon vaikuttavia asioita on käsitelty jo aiemmin hankinnat -osiossa, sillä hankinnoilla voidaan suoraan vaikuttaa suuresti siihen kuinka paljon yrityksen toiminnoista muodostuu jätettä ja kuinka iso aiheutuvasta jätteestä on kierrätyskelpoista.

Jätehuollon ja kierrätyksen tilanne tällä hetkellä KVPS Tukena Oy:ssä

- Yhtiötasolla ei ole nimetty jätehuollosta vastaavaa henkilöä, sillä yritys toimii vuokrakiinteistöissä
 - Jätehuolto järjestetään yhteistyössä kiinteistön omistajien ja yksikön esimiehen kanssa
 - Yksikön esimies vastaa oman yksikkönsä osalta jätehuollon toiminnasta ja sen organisoinnista
- Esimerkkinä toimivan palveluyksikön kiinteistön alueella on keräyspaperille, keräyslasille, pienmetallille, sekajätteelle, energijakeelle, keräyskartongille ja biojätteelle keräysastiat
 - Kaikki muu kierrätyskelpoinen jäte paitsi muovi lajitellaan erikseen omiin kierrätysastioihinsa
 - Muovi päätyy yrityksessä energijätteeseen
 - Kiinteistön jäteastioiden määrästä pystyi jo arvioimaan, että sekajätettä tulee yrityksessä runsaasti laajoista kierrätysmahdollisuuksista huolimatta
 - Sekajätteen määrää lisäävät esimerkiksi vaipat, jotka ovat käytössä kaikilla palveluyksikön 15 asukkaalla
- Esimerkkipalveluyksikössä on sisätiloissa jäteastiat, joissa on selkeät ohjeistukset mitä mihinkin jäteastiaan kuuluu lajitella
 - Sijaitsevat henkilökunnan keittiössä ja kotiryhmien keittiöissä
 - Asukkaiden huoneistoissa ei ole erillisiä kierrätysastioita
- Palveluyksikölle toimitetaan valmiina annoksina lämpimät lounaat ja päivälliset
 - Osalla asukkaista letkuruokinta
 - Aamu-, väli- ja iltapalat hoidetaan yhdessä kotiryhmissä asukkaiden toiveiden mukaan

Jätehuollon ja kierrätyksen tavoitteet ja kehitysehdotukset

Ensisijaisena tavoitteena on vähentää KVPS Tukena Oy:ssä syntyvän jätteen määrää ja toisena tavoitteena on nostaa syntyvän jätteen kierrätysastetta. Jätteiden määrien seurannan aloittaminen on näiden tavoitteiden saavuttamisen kannalta tärkeää. Jätehuollon aiheuttamiin haitallisiin ympäristövaikutuksiin liittyvät sekä jätteiden käsittely että jätteiden käsittelystä aiheutuvat kuljetukset.

Kehitysehdotukset

- Jättemäärien säännöllinen seuranta konkreettisten tulosten saavuttamiseksi esimerkiksi seuraavin keinoin:
 - Jätteiden kokonaismäärien seuraaminen
 - Kerättävien jättejakeiden määrän seuranta
 - Jätehuollosta aiheutuvien kustannusten seuranta
 - Jäteastioiden tyhjennysvälien seuranta
- Jätteen määrän vähentäminen
 - Käsien kuivauksessa siirtymällä käsipyyherullien käyttöön vähennettäisiin käsipapereista syntyvää jätettä
 - Hankinnoissa suosimalla esimerkiksi suurissa erissä toimitettuja yksittäispakattujen tuotteiden sijaan
 - Kierrätysmateriaaleista valmistettujen tuotteiden suosiminen
 - Hankintoja tehtäessä selvittämällä mahdollisuuksia vähentää myös pakkausjätteen määrää esimerkiksi suosimalla tuotteita, joiden pakkausjätteet palautetaan uudelleenkäyttöä varten
- Kierrätysasteen nostaminen
 - Kierrätysohjeistukset näkyville henkilöstölle kaikkiin palveluyksiköihin
 - Muovin kierrätyksen aloittaminen lisäämällä muovin keräysastia palveluyksiköiden jäteastioihin
 - Keräämällä muovi erikseen voidaan vähentää energijäteastioiden määrää
 - Yleisimpien kierrätysastioiden lisääminen asukkaiden huoneistoihin
 - Eri paikkakuntien erilaisten jätehuoltomääräysten huomioonottaminen
- Kestotuotteiden valinta kertakäyttöisten sijaan hankintoja tehtäessä
 - Kertakäyttöastioista luopuminen kokonaan
- Kopiopaperin käytön vähentäminen entisestään
 - Kaksipuolisen tulostusasetuksen käyttö aina mahdollisuuksien mukaan
- Ruokahävikin pienentäminen
 - Hankinnoissa kiinnitettävä huomiota pakkauskokoon hävikin pienentämiseksi
 - Lisäksi esim. hedelmien ostaminen irtotuotteina, jotta valmispakkauksen yksi homeinen tuote ei pilaa viereisiä hedelmiä
 - Parasta ennen ja viimeinen käyttöpäivä -merkintöjen erot
 - Parasta ennen on vähimmäissäilyvyysaika
 - Viimeinen käyttöpäivä tarkoittaa viimeistä käyttöpäivää
 - Jääkaapin ja pakastimen lämpötilojen säätö kohdilleen elintarvikkeiden parhaan mahdollisen säilymisen vuoksi
 - Pakastin -18 astetta ja jääkaappi +2 - +6 astetta
 - Nopeasti pilaantuvat elintarvikkeet jääkaapin etuosaan, jotta ne muistaa käyttää ajoissa
 - Kahvinkeitto termoskannuun, jolloin seisonutta kahvia ei mene hukkaan
 - Biojätteen kompostointi saattaisi olla mahdollista tietyissä palveluyksiköissä
 - Kompostimullan käyttö palveluyksikön piha-alueilla

5. Energian- ja vedenkulutus

Tässä ympäristösuunnitelman viidennessä osa-alueessa keskitytään energian- ja vedenkulutukseen KVPS Tukena Oy:ssä. Energian- ja vedenkulutus on yksi suurimmista haitallisia ympäristövaikutuksia aiheuttavista toiminnoista yrityksen toiminnassa.

Energian- ja vedenkulutuksen tilanne tällä hetkellä KVPS Tukena Oy:ssä

- Huonelämpötila oli esimerkkinä toimineessa palveluyksikössä 23 astetta koko kiinteistössä
 - Lämmitys toimii lattialämmityksellä ja lämmitysmuotona on kaukolämpö
 - Kiinteistössä on koneellinen ilmanvaihto
 - Edellisen kesän helteet olivat ongelmalliset
- Energiaa kuluttavat laitteet kuten pyykinpesukoneet, kuivauskoneet yms. sammutetaan käytön jälkeen
 - Tietokoneet ovat yleensä valmiustilassa
- Esimerkkinä toimivan palveluyksikön yksi suurimmista yksittäisistä energiaa kuluttavista toimista on sähkösauna
 - Saunaa lämmitetään jopa kuusi kertaa viikossa ja se on päällä noin 2 tuntia kerrallaan
- Valaistuksessa oli esimerkkinä toimivassa palveluyksikössä runsaasti erilaisia vaihtoehtoja
 - Käytävissä oli mahdollista laittaa päälle vain puolet valoista
 - Öisin valaistusta ei pidetä turhaan päällä
 - Automaattiohjausta valaistukseen ei ole selvitetty esimerkiksi valojen automaattisen sammumisen tai liiketunnistimien kautta
 - Kattovalaisimissa oli loisteputkilamput
 - Luonnonvaloa hyödynnettiin myös monessa tilassa isojen ikkunoiden kautta
 - Koristevalaisimia oli runsaasti ympäri kiinteistöä

Energian- ja vedenkulutuksen tavoitteet ja kehitysehdotukset

Tavoitteena energian- ja vedenkulutuksessa voidaan KVPS Tukena Oy:ssä pitää kulutuksen vähentämistä, koska energian- ja vedenkulutuksen aiheuttamia haitallisia ympäristövaikutuksia voidaan vähentää suoraan vähentämällä niiden kulutusta. Kulutusta vähentämällä saadaan myös aikaan taloudellista säästöä.

Kehitysehdotukset

- Henkilöstölle ohjeistukset kaikista erilaisista energiaa säästävistä toimista
- Kulutusseuranta energian- ja vedenkulutukseen
 - Sähkön kulutuksen seuranta säännöllisesti, jotta voidaan nähdä konkreettisesti millaisia tuloksia on saatu aikaan sähkön kulutuksen vähentämisessä
 - Palveluyksiköiden sähkösopimusten muuttaminen uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön sopimuksiksi (EKOenergia ympäristömerkin huomioiminen sähkösopimuksen valinnassa)
- Huonelämpötilojen säätely kaikissa kiinteistöjen osissa (esimerkiksiyksikössä sisälämpötila oli 23 astetta)
 - Ihmiselle terveellinen ja energiataloudellisesti toimivin lämpötila on hieman yli 21 astetta
 - Lämpötilan ollessa liian korkea (jo 22 astetta) se tuntuu tukalalta ja kiihottaa liikaa sisäilmaa
 - Lämmityskuluissa huonelämpötilan lasku näkyy yhtä laskettua lämpöastetta kohden 5 % lämmityskulusäästönä
 - Lämpömittareiden sijoittaminen ympäri kiinteistöä, jotta lämpötilojen muutoksiin voidaan tehokkaasti puuttua
- Kiinteistöjen viilentäminen energiataloudellisesti
 - Sisäisen lämpökuorman välttäminen eli esimerkiksi uunin ja saunan käytön välttäminen kuumalla ilmalla

- Ikkunoiden suojaaminen verhoilla tai kaihtimilla
- Tuuletuksessa yön ja aamun viileyden hyödyntäminen
- Läpivedon hyödyntäminen
- Koneelliseen jäähdytykseen turvautuminen vasta muiden keinojen loppuessa
- Sähkösaunan lämmittäminen energiatehokkaasti
 - Saunaa lämmittäessä olisi energiatehokkaampaa lämmittää saunaa pidempi aika kerralla kuin lyhyempiä aikoja lähes päivittäin
 - Noin puolet saunan kuluttamasta sähköstä kuluu saunan esilämmittämiseen ja puolet saunan lämmön ylläpitämiseen
 - Kiukaan sammuttaminen heti saunomisen jälkeen, jälkilämpö riittää ilmanvaihdon kanssa kuivattamaan saunan
- Energiaa kuluttavien laitteiden käyttö energiatehokkaasti
 - Energiaa kuluttavien laitteiden lämpötilojen säätö kohdilleen
 - Pakastin -18 astetta ja jääkaappi +2 - +6 astetta
 - Uusia laitteita hankittaessa energiatehokkuusmerkintöjen huomiointi ja käyttötarpeisiin mitoittaminen
 - Kylmäsäilytyslaitteiden sijoitus erillään lämmönlähteistä (esim. liesi, uuni, astianpesukone)
 - Astian- ja pyykinpesukoneilla pestäessä vain täysiä koneellisia
 - Astian- ja pyykinpesukoneiden pesun valinnassa lämpötilan säätö sopivaksi
 - Energiaa kuluttavien laitteiden pitäminen puhtaana säästää energiaa
 - Kahvinkeitto termoskannuun, jolloin energiaa ei kulu kahvin kuumana pitämiseen
 - Veden keitto vedenkeitinissä on kattilassa lämmittämistä energiatehokkaampaa
 - Tietokoneiden sammuttaminen työpäivän päätteeksi ja lepotilan käyttö päivän aikana
- Valaistuksen ohjeistukset henkilökunnan tiedoksi
 - Suurimmat säästöt saadaan yksinkertaisesti valaisimia sammuttamalla
 - Valaistuksen sammuttaminen, kun poistuu yli 5 minuutiksi
 - Luonnonvalon hyödyntäminen mahdollisuuksien mukaan
 - Valaistuksessa siirtyminen pikkuhiljaa loisteputkivalaisimista LED-lamppuihin
 - Pitkäikäisiä, energiatehokkaita, syttyvät välittömästi
 - Erityisesti koristevalaisimiin ajastimien lisääminen turhan valaisemisen välttämiseksi
- Veden kulutuksen vähentäminen
 - Veden virtaamien säätö vesikalusteissa
 - Käsienpesuhanoihin 6 l/min, suihkuihin 12 l/min
 - WC- istuinten huuhtelumäärän säätö mahdollisuuksien mukaan
 - Veden säästö asiakkaiden pesutilanteissa
 - Veden sulkeminen saippuoinnin ajaksi

6. Kuljetukset

Ympäristösuunnitelman kuudennessa osassa keskitytään KVPS Tukena Oy:n kuljetuksiin. Kuljetuksilla tarkoitetaan tässä kohtaa pääsääntöisesti KVPS Tukena Oy:ssä tapahtuvaa asiakkaiden tai henkilöstön kuljetuksia sekä työmatkaliikennettä. Hankintojen aiheuttamiin tuotteiden kuljetuksiin ei erityisesti tässä keskitytä.

Kuljetusten tilanne KVPS Tukena Oy:ssä tällä hetkellä

- Työmatkoissa noudatetaan valtion matkustussääntöä ja työmatkat työpäivän aikana tehdään ensisijaisesti julkisia liikennevälineitä käyttäen

- Henkilöstöä on kannustettu käyttämään joukkoliikennettä tai kimpapakyytejä ja pyöräilemään tai kävelemään töihin sekä työpäivän aikana
- Työmatkaliikuntaan on kannustettu myös työhyvinvoinnin näkökulmasta
- Esimerkkinä toimivassa palveluyksikössä kuljetaan kävellen aina mahdollisuuksien mukaan
 - Muulloin käytetään taksia
 - Esimerkkinä toimivan palveluyksikön etuna on sijainti
 - Terveyskeskus ja päivittäistavarakauppa kävelyetäisyydellä
- Muiden lähialueen oman alan yritysten kanssa ei ole kilpailutettu tuotteiden kuljetuksia

Kuljetusten tavoitteet ja kehitysehdotukset

Ensisijaisena tavoitteena työmatkaliikunnan lisääminen KVPS Tukena Oy:n henkilöstön keskuudessa. Työmatkaliikunnalla voidaan saavuttaa terveys- ja ympäristöhyötyjä sekä myös taloudellista hyötyä niin työnantajalle kuin työntekijälle.

Kehitysehdotukset

- Kävely työpäivän aikana aina mahdollisuuksien mukaan
- Autolla liikkuesssa otettava huomioon taloudellinen ajotapa, reittisuunnittelu ja kimppakyytien mahdollisuudet
- Työmatkaliikuntaan kannustaminen
 - Kysely työmatkailun tavoista ja erilaisista kannustimista henkilöstölle
 - Tiedottaminen työmatkaliikunnan terveys- ja ympäristöhyödyistä
 - Pyöräparkin ja suihkutilojen järjestäminen työmatkaliikkuville
 - Työsuhde-etuna tukea esimerkiksi pyöräilyyn pyörähuollon tarjoamiselle keväisin tai tukemalla pyörän, kypärän, liukuesteiden tai heijastinliivin hankintaa

Yhteenveto

KVPS Tukena Oy:llä on monipuoliset mahdollisuudet yrityksen toiminnan aiheuttamien haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseen. Eri osa-alueissa esitettyjä kehitysehdotuksia ja ohjeistuksia voidaan käyttää kaikissa KVPS Tukena Oy:n palveluyksiköissä joko suoraan tai soveltaen. Yhtiötason ohjeistuksilla sekä ympäristövastaavien koulutuksilla saadaan aikaan toimintamallien yhtenäistämistä eri palveluyksiköiden välillä.

Toimintatapojen muutoksilla saadaan jo aikaan tuloksia esimerkiksi jätehuollossa, vaikka minkäänlaista taloudellista panosta muutoksia varten ei tehtäisikään. Lisäämällä lisäksi hieman taloudellista panostusta ympäristöasioiden hoitoon saadaan jo aikaan huomattavia vaikutuksia ympäristöasioiden vastuullisessa hoitamisessa. Tietyissä tapauksissa kuten energiansäästöissä voidaan kuitenkin yhtä aikaa vähentää aiheutuneita kustannuksia ja toiminnasta aiheutuvia ympäristövaikutuksia.

Osa kehitysehdotuksista vaatii yritykseltä ja henkilöstöltä suurempaa panosta, mutta suurin osa on pienempiä muutoksia totuttuihin toimintamalleihin. Kyseisten toimintamallien muutoksissa KVPS Tukena Oy:n sisäinen viestintä on ensisijaisen tärkeää. Pie-nilläkin teoilla voidaan saada yhtä lailla aikaan muutosta yrityksen toiminnasta aiheutu-vien haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseen.